

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

ნელი შვანგირაძე

აშშ-ჩინეთის ურთიერთობები: კომპლექსური
ურთიერთდამოკიდებულების შემთხვევა, მმართველი
პოლიტიკური პარტიის მაგალითზე

დიპლომატია და საერთაშორისო პოლიტიკა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია დიპლომატიისა და საერთაშორისო
პოლიტიკის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელი:

საერთაშორისო ურთიერთობათა დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი-თორნიკე თურმანიძე

თბილისი

2018

ანოტაცია

21-ე საუკუნეში ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხს საგარეო პოლიტიკურ ურთიერთობებში წარმოადგენს ჩინეთ-ამერიკის ურთიერთობები. პოლუსის ერთ მხარეს არის შეერთებული შტატები თავისი გამოკვეთილი საგარეო პოლიტიკითა და ძლიერი ეკონომიკით და მეორე მხარეს წარმოადგენს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, რომლის სწრაფად მზარდი ეკონომიკა კონკურენციას უწევს არსებულ ჰეგემონს, გამომდინარე აქედან დღესდღეობით ჩინეთის საკითხი აქტიურად დგას საერთაშორისო დღის წესრიგში. ჩინეთის ყოველწლიურად მზარდი ეკონომიკა, მისი როლისა და მნიშვნელობის ზრდა ეკონომიკურ, საგარეო პოლიტიკურ თუ სავაჭრო ურთიერთობებში მთელი მსოფლიოს ინტერესს იწვევს.

მოცემული კვლევის მთავარი მიზანია შეისწავლოს ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ჩინეთს შორის ურთიერთობა, უფრო კონკრეტულად კი ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს განიხილოს თუ რატომ ვერ მოახდინა გავლენა აშშ-ს საგარეო პოლიტიკური კურსისა და მისი მმართველი პარტიების ცვალებადმა დამოკიდებულებამ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ, მათ შორის ვაჭრობასა და მზარდ ეკონომიკურ ურთიერთობებზე. ამ მიზნით ნაშრომში განხილულია ამერიკის ორი მთავარი პოლიტიკური პარტია: დემოკრატები და რესპუბლიკელები, მათი დამოკიდებულება საგარეო პოლიტიკის, ვაჭრობისა და კონკრეტულად ჩინეთის მიმართ. კვლევაში მოსაზრების გასამყარებლად მოყვანილია ორი პრეზიდენტის ერთის მხრივ რესპუბლიკელი ჯორჯ ბუშისა და მეორეს მხრივ დემოკრატი ბარაკ ობამას მაგალითები. წინამდებარე ნაშრომში სიახლეს წარმოადგენს აშშ-ჩინეთის ურთიერთობების სხვა კურობით დანახვა და წარმოჩენა. გაანალიზება იმ ფაქტისა, რომ ეკონომიკური კავშირები ორ ქვეყანას შორის იმდენად მყარია, რომ საგარეო პოლიტიკის ცვალებადობა და პოლიტიკური პარტიების როტაცია ვერ ახდენს მათზე გავლენას, გამომდინარე იქედან, რომ მათ შორის მჭიდრო და მზარდი ეკონომიკური კავშირებია ჩამოყალიბებული. თემაში განხილული ცვლადებისა და ქეისების მაგალითზე ვხედავთ, რომ აშშ-ს საგარეო პოლიტიკის ცვალებადობამ ეკონომიკურ კავშირებზე გავლენა ვერ მოახდინა.

გამომდინარე აქედან ძირითად შედეგად ვაყალიბებთ იმ დასკვნას, რომ ჩინეთსა და ამერიკას შორის სავაჭრო ურთიერთობები ორივე ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან პრიორიტეს წარმოადგენს, ამიტომაც სხვადასხვა პრეზიდენტების განცხადებები, პოლიტიკური დამაბულობა თუ ქვეყნის განსხვავებული პარტიები ვერ ახდენენ გავლენას ამერიკასა და ჩინეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობებზე. მოცემული ფაქტებისა და კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორიიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ამერიკასა და ჩინეთს შორის ურთიერთდამოკიდებულების შედეგად ჩამოყალიბდა ისეთი მჭიდრო კავშირები, რომელთა გაწყვეტაც ნეგატიურ შედეგს გამოიწვევს ორივე სახელმწიფოს სავაჭრო-ეკონომიკურ სფეროზე.

Annotation

One of the most important issues in the 21st century is USA-China Relations in foreign policy making. On the one side is the United State with its distinct foreign policy and strong economy and on the other side there is the People's Republic of China, whose rapidly growing economy compete with the existing hegemony, that is why Chinese issue is now so important on the international agenda. China's growing annual economy, its role and significance in economic, foreign policy and trade relations, has led to the interest of whole world.

The main goal of this Thesis is to study the relationship between the United States and China, more specifically, the purpose of the work is to examine why the US foreign policy's changing attitude doesn't effect on economical growth. To understanding this the paper deals with two major political parties: Democrats and Republicans and their attitude towards foreign policy, trade and more particularly its about relationship with China. In the survey, there are two examples of two Presidents: one is Barack Obama with his Democratic party views and on the other hand there is Republican's party presentator - George Bush. The novelty in the present work is to see and represent the US-China relations with other currents. Analyzing the fact that the economic ties between the two countries are so strong that the change in foreign policy and the rotation of political parties cannot affect them, since they have formed close and growing economic ties. In the example of variables and cases discussed in the topic, we see that the change in US foreign policy has not affected economic ties. As a result of this, we are making the conclusion that trade relations between China and America are important for both countries, so the statements of various presidents, political tensions or different parties in the country can not influence the trade relations between the US and China. Depending on the facts and the complex interdependence theory, we can assume that the relationship between the US and China has established close ties and that is exactly why both countries cannot make negative consequences on trade and economical relationship.

სარჩევი

შესავალი	6
თავი 1. ჩინეთ-ამერიკის ურთიერთობების ისტორიული მიმოხილვა.....	15
თავი 2. აშშ-ჩინეთის ეკონომიკური ურთიერთობები 1978-2017 წლებში.....	20
თავი 3. აშშ-ს პოლიტიკური პარტიები: რესპუბლიკელები და დემოკრატები.....	28
3.1 რესპუბლიკელები და მათი ხედვა საგარეო ვაჭრობასა და ჩინეთთან მიმართებაში	28
3.2 დემოკრატები და მათი ხედვა საგარეო ვაჭრობასა და ჩინეთთან მიმართებაში.....	30
3.3 რესპუბლიკელებისა და დემოკრატების საგარეო პოლიტიკის ანალიზი აშშ-ჩინეთის ურთიერთობებში	31
თავი 4. აშშ-ს პრეზიდენტების ჯორჯ ბუშისა და ბარაკ ობამას დამოკიდებულება ჩინეთის მიმართ.....	33
4.1 ჯორჯ ბუშის საგარეო პოლიტიკური კურსი და ჩინეთისადმი მისი პოლიტიკა.....	33
4.2 ბარაკ ობამას საგარეო პოლიტიკური კურსი და ჩინეთისადმი მისი პოლიტიკა	34
თავი 5. კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორია.....	36
დასკვნა	42
ბიბლიოგრაფია:	47
დანართი N1	51
დანართი N2	52
დანართი N3	53
დანართი N4	54

შესავალი

მოცემული კვლევის მთავარი მიზანია შეისწავლოს ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ჩინეთს შორის ურთიერთობა, უფრო კონკრეტულად კი ნაშრომის მიზანია განიხილოს თუ რატომ ვერ მოახდინა გავლენა აშშ-ს საგარეო პოლიტიკურმა კურსმა და მისი მმართველი პარტიების ცვალებადმა დამოკიდებულებამ ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ, მათ შორის ვაჭრობასა და ეკონომიკურ ურთიერთობებზე. ამ მიზნით ნაშრომში განიხილულია ამერიკის ორი მთავარი პოლიტიკური პარტია: დემოკრატები და რესპუბლიკელები, მათი დამოკიდებულება საგარეო პოლიტიკის, ვაჭრობისა და კონკრეტულად ჩინეთის მიმართ. კვლევაში მოსაზრების გასამყარებლად მოყვანილია ორი პრეზიდენტის ერთის მხრივ რესპუბლიკელი ჯორჯ ბუშისა და მეორეს მხრივ დემოკრატი ბარაკ ობამას მაგალითები.

21-ე საუკუნეში ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ჩინეთ-ამერიკის ურთიერთობები, ერთის მხრივ ამერიკა, რომელიც სუპერსახელწიფოა და მეორეს მხრივ განვითარებადი და სწრაფად მზარდი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა. ისტორიული ურთიერთობები ორ სახელმწიფოს შორის საკმაოდ კომპლექსური და ფართომასშტაბიანია, გამომდინარე აქედან დღესდღეობით ჩინეთის საკითხი აქტიურად დგას საერთაშორისო დღის წესრიგში. ჩინეთის ყოველწლიურად მზარდი ეკონომიკა, მისი როლისა და მნიშვნელობის ზრდა ეკონომიკურ, პოლიტიკურ თუ სავაჭრო ურთიერთობებში მთელი მსოფლიოს ინტერესს იწვევს. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ 1978 წლიდან მოყოლებული ამერიკა და ჩინეთი ეკონომიკურ ურთიერთობებში ერთმანეთთან ახლო კავშირში იმყოფებიან, რაც ნაშრომში დეტალურად არის განხილული. (Lardy, 2001)

კვლევა შემოსაზღვრული იქნება დროის მონაკვეთში კონკრეტულად კი 1978 წლიდან 2017 წლამდე. მართალია ისტორიული ურთიერთობების თავში განხილულია დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების რთული გზა, რომელიც წინანდელი პერიოდია, მანამ სანამ ეკონომიკური ურთიერთობები ჩამოყალიბდებოდა. 1978 წლიდან ჩვენ უკვე გვაქვს ქვეყნებს შორის ხელმოწერილი სამი კომუნიკე და მონაცემები

აშშ-ჩინეთს შორის არსებული ვაჭრობისა და მიღებული მოგების შესახებ, ამიტომაც ეკონომიკური ურთიერთობების განხილვა დაწყებული იქნება 1978 წლიდან და დროის ჩარჩო ჩაიკეტება 2017 წელს, ბარაკ ობამას პრეზიდენტობის ადმინისტრაციის დასასრულს. გამომდინარე აქედან, ნაშრომში არ არის განხილული მიმდინარე მოვლენები და სავაჭრო ურთიერთობები.

2012 წელს ჩინეთსა და ამერიკას შორის ორმხრივმა ბრუნვამ 536 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა, იგივე მონაცემებით, თვალსაჩინოებისთვის, 1979 წელს ანალოგიურ მაჩვენებელი მხოლოდ 2 მილიარდ აშშ დოლარს შეადგენდა. 10 წლის შემდეგ კი - 1989 წელს ვაჭრობა 18 მილიარდ აშშ დოლარს გაუტოლდა და ეს მაჩვენებელი ყოველ წლიურად მატულობს. მაგალითისთვის: 2014 წელს ორმხრივი სავაჭრო ეკონომიკური ბრუნვის მოცულობამ შეადგინა 592 მილიარდ აშშ დოლარს, ხოლო 2016 წლის მაჩვენებელით 649 მილიარდს გაუტოლდა. (Total value of U.S. trade in goods (export and import) with China from 2006 to 2017 (in billion U.S. dollars), 2017)

ჩინეთი კანადის შემდეგ, ამერიკისთვის ყველაზე მსხვილ სავაჭრო პარტნიორებს შორის მეორე, ხოლო მსხვილ საექსპორტო ბაზრებს შორის მესამე პოზიციას იკავებს. 2014 წელს ამერიკის პირდაპირმა ინვესტიციებმა ჩინეთის ეკონომიკაში შეადგინა 61.5 მილიარდი. აგრეთვე, 2016 წლის დეკემბრისთვის მონაცემებით, ჩინეთი შეერთებული შტატების ფედერალური ხაზინის ფასიანი ქაღალდების, ყველაზე მსხვილი უცხოელი მფლობელია. ამ მიმართულებით, ჩინეთის ქონება შეადგენს 1.4 ტრილიონ აშშ დოლარს და უსწრებს იაპონიას როგორც მსხვილ უცხოელ პარტნიორს. (Trade in goods with China, 2017)

დამატებით, საერთაშორისო საფინანსო სისტემაში, აშშ-ს მიერ გაყიდული სახაზინო ობლიგაციების ძირითადი შემსყიდველი ჩინეთი იყო. ეს სწორედ ის ობლიგაციებია, რომელსაც აშშ თავისი უზარმაზარი სავაჭრო და საბიუჯეტო დეფიციტის დასაფინანსებლად ყიდდა. ამ ტრანზაქციებმა ხელი შეუწყო ზოგიერთი ერთობლივი ინტერესის განვითარებასა და ამავდროულად გააძლიერების საშუალება მისცა ჩინეთს, როგორც გლობალური საფინანსო ბაზრის ძლიერი მოთამაშეს. ჩინეთის უცხოური ვალუტის რეზერვი 3,4 ტრილიონ აშშ დოლარს შეადგენს, რაც იაპონიის რეზერვს,

რომელიც ჩინეთის შემდეგ უცხოური ვალუტის ფლობით მეორე ადგილზე დგას, სამჯერ აღემატება. მოკლედ, რომ ვთქვათ აშშ-ს სავაჭრო ურთიერთობებში იაპონია ჩინეთმა ჩაანაცვლა, რაც დღემდე სავაჭრო პოლიტიკის ყველაზე სადაო საკითხად რჩება. (Jentleson, American Foreign Policy: The dynamics of Choices in 21st Century (fifth edition), 2014)

ნაშრომში განვითარებული და ქვემოთ არსებული სტატისტიკური მონაცემებით დასაბუთებულია მოსაზრება, რომ ამერიკასა და ჩინეთს შორის 1978 წლიდან მოყოლებული 2017 წლამდე არსებობდა ძლიერი, ყოველწლიური მზარდი სავაჭრო ურთიერთობები, რომელმაც ჩამოაყალიბა ამ ორ ქვეყანას შორის რთული ეკონომიკური კავშირები, სწორედ ზემოთხსენებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩამოყალიბდა საკვლევი კითხვა და შემდგომში ჰიპოთეზაც.

ნაშრომის საინტერესო კვანძი ანუ ე.წ „ფაზლი“ არის გარემოება, რომელის მიხედვითაც ამერიკის შეერთებულ შტატებში ქვეყნის საგარეო პოლიტიკურ კურსს აყალიბებს ორი მთავარი პოლიტიკური პარტია - დემოკრატებისა და რესპუბლიკელების სახით. გამომდინარე იქედან, რომ ორივე პარტიას განსხვავებული ხედვები აქვს საგარეო პოლიტიკის, ეკონომიკური ურთიერთობების, საერთაშორისო ვაჭრობისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ, გასაკვირია ის ფაქტი, რომ ჩინეთსა და ამერიკას შორის ვაჭრობა ყოველწლიურად უფრო იზრდება და სხვადასხვა პოლიტიკური დაპირისპირებები თუ პრეზიდენტების ხისტი გამოსვლები ზიანს ვერ აყენებენ სავაჭრო კავშირებს. საინტერესოა სწორედ ის, თუ რატომ ვერ მოახდინა გავლენა საგარეო პოლიტიკურმა ინტერესებმა და დამაბუღლმა პოლიტიკურმა ურთიერთობებმა ქვეყნებს შორის საგარეო ვაჭრობაზე.

თემის საკვლევი კითხვა წარმოდგენილია შემდეგნაირად: რატომ ვერ ახდენს აშშ-ს საგარეო პოლიტიკის ცვლილება, ჩინეთთან მიმართებაში, გავლენას ამ ორი ქვეყნის ეკონომიკურ კავშირებზე?

ნაშრომის ჰიპოთეზა: აშშ-ს მმართველი პარტიის მიერ საგარეო პოლიტიკის ცვლილება, ვერ ახდენს გავლენას ორი ქვეყნის ეკონომიკურ ურთიერთობებზე, იმიტომ რომ აშშ-სა

და ჩინეთს შორის, 1978 წლიდან დაწყებული 2017 წლის ეკონომიკური მონაცემების ჩათვლით, აღინიშნება მზარდი ეკონომიკური კავშირი.

დამოუკიდებელი ცვლადი: მზარდი ეკონომიკური კავშირი

დამოკიდებული ცვლადი: აშშ-ს მმართველი პარტიის მიერ საგარეო პოლიტიკის ცვლილებაზე გავლენის ვერ მოხდენა

რაც შეეხება ლიტერატურულ მიმოხილვას, ნაშრომში გამოყენებულია სხვადასხვა წიგნები, სტატიები, ინტერვიუები და ელექტრონული წყაროები. ლიტერატურულ მიმოხილვაში ყურადღება გამახვილებული იქნება რამოდენიმე წიგნსა და სტატიაზე, რომელსაც განსაკუთრებული დატვირთვა ჰქონდა ნაშრომის შესრულებაში.

პირველ რიგში გამოვყოფდი სუჯიან გუოსა და ბაოგანგ გუოს მიერ დაწერილ წიგნს - „30 წელი ჩინეთსა და ამერიკის ურთიერთობის: ანალიტიკური მიდგომები და თანამედროვე პრობლემები“. წიგნი გამოშვებული იქნა 2010 წელს და მიეძღვნა 2009 წელს ამერიკასა და ჩინეთს შორის დიპლომატიური კავშირების დამყარებისა და ნორმალიზაციის 30 წლის იუბილეს. წიგნში განხილულია 1971 წლიდან მოყოლებული ისტორიული და პოლიტიკური მიმოხილვა ჩინეთსა და ამერიკას შორის ურთიერთობების სტაბილურ თუ დაძაბულ ეტაპებზე. ძირითადი აქცენტი გუოს გაკეთებული აქვს იმაზე, რომ მიუხედავად დაძაბულობისა და ამერიკელების შიშისა (ჩინეთის ზრდასთან დაკავშირებით) მათ შორის ურთიერთდამოკიდებული კავშირია ჩამოყალიბებული, გამომდინარე იქედან, რომ ორივე მხარეს სურს ერთმანეთთან მუშაობა, დიალოგებისა და დიპლომატიის მეშვეობით. ამერიკისა და ჩინეთის მჭიდრო ეკონომიკურ კავშირებზე ასევე მოწმობს ის გარემოებაც, რომ 2008-2009 წლების მსოფლიო ფინანსური კრიზისის ფონზე ჩინეთმა დიდი წვლილი შეტანა აშშ-ს ფინანსური ბაზრის დაფინანსებასა და მსოფლიო ეკონომიკის სტაბილიზაციის ხელშეწყობაში. სწორედ გლობალური გეოსტრატეგიული ლანდშაფტისა და ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების ფაქტორებიდან გამომდინარე, წიგნის ავტორები ვარაუდობენ, რომ ახალი იდეები, დამოკიდებულება, პირობები და ელემენტები ქმნიან აშშ-ჩინეთის თანამედროვე ურთიერთობებს. (Guo, 2010)

ასევე, მინდა განვილიხო ბრუს ჯენტლენსონის წიგნი „ამერიკის საგარეო პოლიტიკა“, სადაც ავტორი აღწერს ამერიკის 21-ე საკუნის პოლიტიკას და განიხილავს დემოკრატიებისა და რესპუბლიკელების დამოკიდებულებას საგარეო პოლიტიკასა და სავაჭრო ურთიერთობებში. დამატებით ავტორი განიხილავს ჯორჯ ბუშისა და ბარაკ ობამას, როგორც საგარეო ასევე საშინაო პოლიტიკას, რაც პირდაპირ ესადაგება მოცემულ კვლევას. წიგნში ასევე, წამოჭრილია ჩინეთის საკითხიც. სადაც ავტორი სვამს ისეთ კითხვებს როგორცაა: „რას ნიშნავს ჩინეთის აღზევება ამერიკის სიძლიერისათვის გლობალურ და რეგიონალურ კონტექსტში“? და „შესაძლებელია თუ არა ჩინეთის ინტეგრირება გლობალურ და რეგიონალურ ორგანიზაციებში“? ჯენტლენსონი წიგნში ეხება გეოპოლიტიკური რეგიონების ძირითად კონცეფციებს, რომლებიც დღესდღობით ყველაზე აქტიურია და როგორც უკვე აღვნიშნე, მათ შორის არის ამერიკის საგარეო პოლიტიკის დამოკიდებულება და ჩინეთის გაძლიერების საკითხიც. (Jentleson, 2014)

მესამე მნიშვნელოვან ლიტერატურას ნაშრომში წარმოადგენს კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორიის შემქმელების რობერტ კიოჰენისა და ჯოზეფ ნაის წიგნი „ძალაუფლება და ურთიერთდამოკიდებულება“, რადგანაც მოცემული ნაშრომი ეყრდნობა კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორიას. მოცემული თეორიის მიხედვით დღევანდელი მსოფლიო ხასიათდება მრავალგანზომილებიანი ეკონომიკური სოციალური და ეკოლოგიური ურთიერთდამოკიდებულებით და ძალის გამოყენება უკვე აღარ განიხილება, როგორც ყველაფრის წამალი. აქედან გამომდინარე, ამ თეორიის ძირითადი ავტორების აზრით ქვეყნებს შორის ურთიერთობაში არ არსებობს საკითხთა იერარქია, განსხვება მაღალ და დაბალ პოლიტიკას შორის კი მოძველებულია. ეკონომიკის მიკუთვნება „დაბალი პოლიტიკისთვის“, ხოლო ეროვნული უსაფრთხოების საკითხების „მაღალი პოლიტიკისთვის“ დღევანდელ დღეს, როდესაც მსოფლიოში ვაჭრობა და ეკონომიკური საკითხები ესე წინ არის წამოწეული, შეუსაბამოა. წიგნში გამოკვეთილია მოსაზრება, რომ სახელმწიფო ურთიერთობები მრავალმხრივია და ისინი სხვადასხვა პრობლემებთან არის დაკავშირებული. ხშირად წინ წამოწეულია ეკონომიკური, კეთილდღობის, ეკოლოგიური პრობლემები, რომლის გადალახვის უნარიც სამხედრო დაპირისპირებას არ შესწევს. (Nya, 1989)

ნაშრომში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ლიტერატურულ წყაროს წარმოადგენს 2017 წელს გამოქვეყნებული ოქსფორდის ეკონომიკური სკოლის ბიზნეს საბჭოს სტატისტიკური კვლევა, სახელწოდებით: „აშშ-ჩინეთის სავაჭრო ურთიერთობების გაგება“. მოცემულ რეპორტში განხილულია აშშ-ჩინეთის მჭიდრო ეკონომიკური კავშირები და ის სარგებელი რაც ამ ორ ქვეყანას შორის ვაჭრობას მოაქვს ერთმანეთისთვის. დამატებით, მოცემულია სტატისტიკური მონაცემები აშშსა და ჩინეთის ურთიერთობების უფრო თვალნათლივ და გასაგებად ჩვენებისთვის. (Understanding the US-China Trade Relationship, 2017)

კვლევის მეთოდოლოგია: კვლევის მეთოდად გამოყენებული იქნება მონოგრაფიული შედარებითი გამოკვლევა (comparative case study). „იგი ცალკეული შემთხვევის , თემის ან სოციალური ჯგუფის სიღრმისეული და ყოველმხრივი შესწავლაა მკვლევართა ხელთ არსებული ყველა საშუალების მეშვეობით.“(ზურაბიშვილი, 2006) მონოგრაფიული კვლევა მოიცავს ბევრ თვისებრივ მეთოდს, მაგრამ ამავედროულად რაოდენობრივსაც, „მონოგრაფიულ გამოკვლევაში გამოყენებული მეთოდები არ შემოიფარგლებოდა თვისებრივი მეთოდებით - პირიქით, ისინი ხშირად მდიდრდებოდა სტატისტიკური და რაოდენობრივი მონაცემებით“. (ზურაბიშვილი, 2006) ნაშრომში გამოყენებულია მრავალმეთოდური მიდგომა, რომელიც აერთიანებს თვისებრივსა და რაოდენობრივ მეთოდებს. ასევე, წარმოდგენილია სხვადასხვა სტატისტიკური და რაოდენობრივი მონაცემების ანალიზი, „რომლის მეშვეობითაც შეისწავლება სხვადასხვა ტიპის დოკუმენტები მათში ამა თუ იმ მაჩვენებლის გამოვლენის სიხშირის დაფიქსირების მიზნით.“ (ზურაბიშვილი, 2006)

ნაშრომის პირველ თავში განხილულია შეერთებული შტატებისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ისტორიული კავშირები. ისტორიული მიმოხილვა იწყება ცივი ომის პერიოდიდან, რადგან ამ დროს ყალიბდება ჩინეთში კომუნისტური პარტია და მის წინაარმდეგ გამოდის ნაციონალისტური მთავრობა, რის შემდეგაც მოცემულ თავში სხვადასხვა დროის მონაკვეთებში აღწერილია ორ ქვეყანას შორის დამაბულობისა თუ საგარეო პოლიტიკის შერბილების ისტორიული ფაქტები.

კვლევის მეორე თავში განხილულია 1978 წლიდან მოყოლებული 2017 წლის მონაცემების ჩათვლით ქვეყნებს შორის ეკონომიკური კავშირები. ამ თავში მოცემული და გაანალიზებულია ის დადებითი სარგებელი რაც ჩინეთსა და აშშ-სთვის მოაქვს ეკონომიკურ კავშირებს. ასევე, ნაჩვენებია მზარდი ეკონომიკური კავშირი და მოსაზრების დასამტკიცებლად მოყვანილია სტატისტიკური მონაცემები დანართების სახით.

მესამე თავში განხილულია ამერიკის მმართველი პარტიების დემოკრატიებისა და რესპუბლიკელების მთავარი განმასხვავებელი ფაქტორები საგარეო პოლიტიკისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ. ასევე, გაანალიზებულია რესპუბლიკელებისა და დემოკრატიების საგარეო პოლიტიკის მახასიათებლები.

მეოთხე თავში მაგალითის სახით მოყვანილია რესპუბლიკელი პრეზიდენტის ჯორჯ ბუშის მაგალითი და მისი დამოკიდებულება ჩინეთისადმი, ის საგარეო პოლიტიკა, რომელსაც მისი ადმინისტრაციის პერიოდში იყენებდა და დემოკრატიული პარტიის პრეზიდენტის ბარაკ ობამას მაგალითი და მისი პოლიტიკა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკისადმი.

მეხუთე თავში წარმოდგენილია კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორია და ახსნილია ის მნიშვნელოვანი ეკონომიკური კავშირი აშშ-ჩინეთის ურთიერთობებში, რომელიც გამოც საგარეო პოლიტიკური ურთიერთობების დაძაბვისა თუ განმუხტვის პერიოდში, მზარდი ეკონომიკური კავშირი არ იცვლება.

ნაშრომში გამოყენებულია შემდეგი უცხო ტერმინები:

ექსპორტი - საქონლის ან მომსახურების საზღვარგარეთ ქვეყნის საბაჟოდან გატანა მისი ქვეყანაში კვლავ შემოტანის ვალდებულების გარეშე.

„ერთი ჩინეთის“ პოლიტიკა - ნიქსონისა და კისინჯერის მიერ შემოღებული ტერმინი. იგი აღნიშნავდა ცვლილებას აშშ-ს პოლიტიკაში, რაც გულისხმობდა ტაივანის ტრადიციული მხარდაჭერისგან გადასვლას ჩინეთის მშვიდობიანი გაერთიანების მხარდაჭერის პოლიტიკისკენ.

თავისუფალი ვაჭრობა - სახელმწიფოთაშორისი ვაჭრობის სისტემა, რომელიც ტარიფებით ან პროტექციონიზმის სხვა ფორმით არ არის შეზღუდული.

იმპროტი - სხვადასხვა სახის საქონლის ქვეყნის საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანა მისი გატანის ვალდებულების გარეშე.

მაკარტიზმი- პროკომუნისტურ საქმიანობაში საჯარო ბრალდებების სერა 1950-იან წლებში, რომელიც სენატორმა მაკარტიმ წამოიწყო წითელი საფრთხის წინააღმდეგ, თუმცა უმეტეს შემთხვევებში იგი სამოქალაქო უფლებებს არღვევდა და ბრალდებებს საფუძველი არ ჰქონია, ამიტომაც 1954 წელს მან ძალაუფლება დაკარგა.

ოფშორული კომპანია - ქვეყნის ან ტერიტორიის გარეთ მოქმედი წყაროებიდან მოგების მიმღები კომპანია. ოფშორული ბიზნესი არის ის, რომელიც ხორციელდება მოცემული იურისდიქციის საზღვრებს გარეთ, გადასახადებიდან თავის აცილების ან შემცირების ან მოგების მიზნით, რომელსაც აქვს შემოსავლების უცხოური წყარო და შეღავათიანი დაბეგვრა.

სავაჭრო დეფიციტი - ქვეყნის ექსპორტის ღირებულების ნაკლებობა ქვეყნის იმპორტთან მიმართებაში.

სახაზინო ობლიგაციები - ფინანსთა სამინისტროს მიერ გამოშვებული საშუალოვადიანი კუპონური სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები.

ტაივანი - ჩინეთის ერთ-ერთი კუნძული. 1949 წლის ჩინეთის რევოლუციის შემდეგ სწორედ ამ კუნძულზე გადავიდა ჩან კაიში და მისი მთავრობა. ტაივანი ცივი ომის პერიოდში შეერთებული შტატების მოკავშირე იყო და იგი ახლაც სარგებლობს ამერიკის მხარდაჭერით, თუმცა აშშ-ჩინეთის ურთიერთობების კონტექსტში.

ფისკალური პოლიტიკა - საგადასახადო სისტემასა და სახელმწიფო ხარჯების სტრუქტურის მექანიზმი, რომლის მართვითაც ხდება ეკონომიკურ აქტივობაზე ზემოქმედება

ჩინეთის ლობი - ცივი ომის პერიოდის ანტიკომუნისტური ლობი, რომელიც მხარს უჭერდა ტაივანს და ეწინააღმდეგებოდა „წითელ ჩინეთს“. ეს ტერმინი დღესაც

გამოიყენება, მაგრამ ახლა აშშ-ჩინეთის ურთიერთობების სხვადასხვა საკითხებთან მიმართებაში.

თავი 1. ჩინეთ-ამერიკის ურთიერთობების ისტორიული მიმოხილვა

21-ე საუკუნეში ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ჩინეთ-ამერიკის შეერთებული შტატების ურთიერთობები, ერთის მხრივ აშშ, რომელიც სუპერსახელმწიფოა და მეორეს მხრივ განვითარებადი და სწრაფად მზარდი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა. ისტორიული ურთიერთობები ორ სახელმწიფოს შორის საკმაოდ კომპლექსური და ფართომასშტაბიანია. მას შემდეგ რაც ჩინეთის სათავეში კომუნისტური პარტია მოვიდა ამერიკა ცდილობდა (1949-1969 წწ) დესტაბილიზაცია მოეხდინა ჩინური კომუნისტური პარტიის. ვაშინგტონი მიიჩნევდა, რომ ჩინეთი იყო აგრესიული, ექსპანსიონისტური ძალა, რომელიც საფრთხეს უქმნიდა თავის არაკომუნისტ მეზობლებს. (Nathan, 2009)

ცივი ომის დროს კი სიტუაცია უფრო მეტად დაძაბული იყო. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას აშშ-ს პოლიტიკურ დებატებში მოიხსენიებდნენ ისე, როგორც „წითელ ჩინეთს“. (Suokas, 2009) ხშირად ჩინეთს სსრკ-ზე უფრო მეტად საშიშ სახელმწიფოდაც კი წარმოადგენდნენ, რომლისგანაც კიდევ ერთი დიდი კომუნისტური საფრთხე მოდიოდა. 1949 წელს ჩინეთის სამოქალაქო ომში ჩინელი კომუნისტური პარტიის წარმომადგენელმა მათ მძლავრმა გაიმარჯვა, რის შედეგადაც აშშ-ს მოკავშირე ჩან კაიში გაიქცა ჩინეთიდან და თავი ტაივანის კუნძულს შეაფარა. ტრუმანის ადმინისტრაცია და კონგრესი მზად არ იყო აღიარებინათ ჩინეთის „წაგება“ კომუნიზმთან ბრძოლაში, ამიტომაც მათ უარი განაცხადეს მათთან ურთიერთობაზე და ტაივანის მოკავშირეებად დარჩნენ. ამის მიუხედავად 1949 წლიდან მოყოლებული, აშშ-ს მთავრობას გლობალური და შიდა პოლიტიკის დაძაბულობის თავიდან ასაცილებლად ახალი ურთიერთობებისა და სივრცის პოვნა უნდა დაეწყო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკასთან. გამომდინარე აქედან, 1949 წლის აგვისტოში ტრუმანის ადმინისტრაციამ გამოაქვეყნა „ჩინეთის თეთრი ქაღალდი“, რომელიც განმარტავდა წარსულში აშშ-ს პოლიტიკას ჩინეთთან მიმართებაში, იმ პრინციპით, რომ მხოლოდ ჩინურ ძალებს შეეძლოთ განესაზღვრათ სამოქალაქო ომის შედეგები. სამწუხაროდ,

ტრუმანისთვის ამ ნაბიჯმა ვერ შეძლო მისი ადმინისტრაციის დაცვა ჩინეთის „დაკარგვის“ ბრალდებისგან. უფრო მეტიც, კორეის ომის (1950-1953) დროს ჩინეთთან ურთიერთობების ესკალაციამ ისეთ დონეს მიაღწია, რომ კინაღამ აშშ-ჩინეთს შორის სამხედრო დაპირისპირებაში გადაიზარდა. (The Chinese Revolution of 1949)

1950 წლიდან მოყოლებული შეერთებულმა შტატებმა ჩინეთის აღმოსავლეთ და სამხრეთ საზღვრებთან სამხედრო საზღვაო ალიანსების ჩამოყალიბება დაიწყო. ალიანსები შეიქმნა იაპონიასთან, სამხრეთ კორეასთან და ტაივანის ნაციონალისტურ მთავრობასთან. ამ ალიანსებით ამერიკამ ჩამოაყალიბა სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ხელშეკრულების ორგანიზაცია (SEATO), რომელშიც შედიოდა ტაილანდი, ფილიპინები და სამხრეთ ვიეტნამი. ასევე, გააფორმა ANZUS ხელშეკრულება, რომელიც ავსტრალიას, ახალ ზელანდიასა და თავად აშშ-ს აერთიანებდა. ამერიკამ სამხედრო ჯარები განათავსა იაპონიასა და სამხრეთ კორეაშიც. დამატებით, ვაშინგტონმა აკრძალა ამერიკელების ჩინეთში ჩასვლა და თავის მოკავშირეებს მოუწოდა თავი შეეკავებინათ ბეიჯინგთან დიპლომატიური ურთიერთობებისგან. (Nathan, 2009)

აშშ-ჩინეთის ურთიერთობებში სიტუაცია კიდევ უფრო დაიძაბა მაკკარტიზმის მგზნებარე ანტიკომუნისმის დროს, რომელსაც დიდი გავლენა ჰქონდა აშშ-ს საგარეო პოლიტიკაზე. მაკკარტიზმი პირდაპირ მიმართული იყო იმ პირთა წინააღმდეგ, რომლებიც კომუნისმის, ან უფრო მეტიც, წითელი ჩინეთის მიმართ სიმპატიით იყვნენ განწყობილნი. სენატორმა მაკკარტიმ იერიში მიიტანა პრეზიდენტ ტრუმანზეც და ის დაადანაშაულა კორეის ომის დროს ჩინეთთან სამხედრო დაპირისპირების თავიდან აცილებაში, რაც მისი აზრით ხელს უწყობდა კომუნისმის გაძლიერებას. (Telegram from Senator Joseph Mccarthy to President Harry S. Truman)

აშშ-ჩინეთის ისტორიული ურთიერთობების განხილვისას აუცილებელია განხილულ იქნას „ჩინეთის ლობის“ საკითხი, რომელიც 1949 წლიდან მოყოლებული 1979 წლამდე, სამკაოდ მძლავრი გავლელის მქონდე იყო და შეძლო კიდევაც აშშ-ჩინეთის სრულმასშტაბიანი ურთიერთობების განვითარების შეფერხებაც. ლობის გავლენა მაშინაც კი არ იქნა შესუსტებული, როდესაც 1954 წელს მაკკარტიმ დაკარგა თავისი ძალაუფლება. როგორც წესი „ლობი“ ამერიკის შეერთებულ შტატებში წარმოადგენს

კერძო ჯგუფს (რომელიმე ერთი ქვეყნის), რომელსაც პოლიტიკაზე გავლენის მოხდენის მცდელობა აქვს. „ჩინური ლობის“ შემთხვევაში კი, ეს იყო გაერთიანება იმ ხალხის ინტერესთა ჯგუფებისა ვისაც სურდა ჩინეთის კომუნისტური პარტიის მთავრობისგან გამევეება. ამ ჯგუფში შედიოდნენ ჩან კაიშის მომხრეები, ბიზნესმენები, რელიგიური მისიონერები, რომლებიც მე-19 საუკუნიდან მოყოლებული ჩინეთში საქმიანობდნენ, და სხვადასხვა ანტიკომუნისტური ჯგუფები. (Blackwell) „ჩინეთის ლობი“ მოითხოვდა ტაივანთან ურთიერთობის შენარჩუნებასა და ასევე, გამოდიოდა გაეროში ჩინეთის სახელხო რესპუბლიკის გაწევრიანების წინააღმდეგ. ორგანიზაცია ცდილობდა ჩაეხშო ამერიკა-ჩინეთს შორის ურთიერთობების შესაძლო გაუმჯობესების პოლიტიკა. ორ ქვეყანას შორის 20 წლის განმავლობაში (1949-1979 წლებში) დიპლომატიური კავშირების არ ქონის ერთ-ერთ მიზეზად შეგვიძლია სწორედ „ჩინეთის ლობი“ დავასახელოთ. (Koen, 1974)

ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ჩინეთს შორის ურთიერთობების დათბობა დაიწყო 70-იანი წლების დასაწყისში, (1969-1972 წლებში) როდესაც ამერიკის სათავეში რიჩარდ ნიქსონი და მისი ადმინისტრაცია იყო. 1971 წლიდან მოყოლებული, როდესაც ბეიჯინგსა და საბჭოთა კავშირს ურთიერთობები დაემაბათ ჩინეთმა გამოთქვა მზაობა დაეწყო დიპლომატიური ურთიერთობები სხვა ქვეყნებთან, სწორედ ამ პერიოდიდან იწყება ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობების დათბობის პოლიტიკა, რასაც დიპლომატიური „პინგ-პონგი“ ეწოდა. (Devoss, 2002) იმავე წელს ამერიკის მაშინდელი სახელმწიფო მდივანი ჰენრი კისინჯერი ჩინეთს ეწვია ოფიციალური ვიზიტით, რომლის დროსაც აწარმოებდა დიპლომატიურ მოლაპარაკებებს ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობის გაუმჯობესებაზე. 1971 წელს პირველი ვიზიტისას ის შეხვდა ჩინეთის პრემიერ-მინისტრს ზოუ ენლაის, (Zhou Enlai) რომელთანაც განიხილა ამერიკის ახალი პოლიტიკური ნაბიჯები ჩინეთთან მიმართებაში, კერძოდ კი ტაივანთან დაკავშირებით პოლიტიკის ცვლილება, ამის სანაცვლოდ კი ჩინეთი ამერიკას უნდა დახმარებოდა ვიეტნამში ომის დასასრულებლად, სწორედ ამიტომ მოლაპარაკებები მიდიოდა ურთიერთსასარგებლო თანამშრომლობის იმედით, რომელიც ორივე ქვეყნისთვის მომგებიანი იქნებოდა. 1979 წელს კისინჯერმა გამოაქვეყნა თავისი მოგონებები სახელწოდებით „თეთრი სახლის წლები“, სადაც მან განიხილა, რომ შეხვედრის მიზანი

საბოლოო ჯამში, არც ტაივანის საკითხი და არც ორ ქვეყანას შორის დაძაბულობის განმუხტვა, არამედ ორ ქვეყანას შორის „ფუნდამენტების განხილვა“ იყო. (Sciolino, 2002)

ზემოთ ხსენებულიდან გამომდინარე, გასაკვირი არ არის, რომ კისინჯერი ითვლება ვაშინგტონსა და ბეიჯინგს შორის ურთიერთობების აღდგენის მთავარ პერსონაჟად, რომლის ვიზიტებმაც და დიპლომატიურმა მოლაპარაკებებმა საფუძველი ჩაუყარა ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობების ცივი წერტილიდან დაძვრას და მომავალში მათ განვითარებას. სწორედ ამ ვიზიტების შედეგად 1972 წელს შედგა პრეზიდენტ რიჩრდ ნიქსონის ისტორიული ვიზიტი ჩინეთში. ეს მოვლენა კი უპრეცედენტო იყო, რადგან კომუნისტური რეჟიმის დამყარების შემდეგ ამერიკის პრეზიდენტის მიერ პირველი ვიზიტი გახლდათ ჩინეთში, მითუმეტეს რომ, მიზანი ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობის ნორმალიზაციისკენ იყო მიმართული. ამ ვიზიტის პერიოდში ხელი მოეწერა შანხაის კომუნიკეს, რომელშიც ნიქსონი და ჩინეთის პრემიერ-მინისტრი შეთანხმდნენ ორ ქვეყანას შორის ომის რისკის ფაქტორების შემცირებასა და მათ შორის კულტურული კავშირების გაფართოებაზე. დამატებით, შანხაის კომუნიკეს თანახმად, დაამყარებულ იქნა მუდმივი აშშ-ს სავაჭრო მისია ჩინეთში. გარდა ამისა, შეერთებულმა შტატებმა აღიარა „ერთი ჩინეთის“ პოლიტიკა და დათამხდა ტაივანიდან ამერიკელი ჯარისკაცების გამოყვანას. (Joint Statement Following Discussions with Leaders of the People's Republic of China, 1972)

1978 წელს ჯიმი კარტერის პრეზიდენტობისას ხელი მოეწერა უკვე მეორე კომუნიკეს, რომლის შედეგადაც 1979 წლის 1 იანვარს ბეიჯინგსა და ვაშინგტონს შორის დამყარდა დიპლომატიური ურთიერთობები. ამავე წელს, პრეზიდენტმა კარტერმა, გამოაცხადა ჩინეთთან ურთიერთობების ნორმალიზაციისა და დიპლომატიური ურთიერთობების აღდგენის შესახებ. მართალია მიღებული გადაწყვეტილებით „ჩინეთის ლობი“ უკმაყოფილო იყო, თუმცა ორგანიზაციას უკვე არ შესწევდა ძალა ურთიერთობის ნორმალიზაციისთვის ხელი შეეშალა. (Shikun, 2015)

1982 წელს მხარეებს შორის ხელი მოეწერა მესამე კომუნიკეს, რაც ითვალისწინებდა აშშ-ს მხრიდან ტაივანისთვის იარაღის არ მიყიდვის საკითხის ეტაპობრივ გადაწყვეტას

(დღესაც პეკინსა და ვაშინგტონს შორის აღნიშნული საკითხი რჩება ერთ-ერთ მთავარ გადაუჭრელ პრობლემად). ჩინეთ-ამერიკის ერთობლივი სამი კომუნიკე წარმოადგენს პოლიტიკურ ფუნდამენტს ორმხრივი თანამშრომლობის გასაღრმავებლად.

ტაივანის საკითხის გარდა, ცივი ომის დასასრულმა დიდი გავლენა იქონია აშშ-ს შიდა პოლიტიკაზე, რომელიც ჩინეთთან ურთიერთობების შეეხებოდა. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ბიპოლარული სამყაროს იდეა და ალიანსების ჩმოყალიბების იდეაც ნაკლებად მიმზიდველი გახდა, ამიტომაც ჩინეთთან მიმართებაში დიდი ყურადღება დაეთმო ისეთ საკითხებს, როგორცაა ადამიანის უფლებები, განსაკუთრებით კი 1989 წელს ტიანანმენის მოედანზე მოხმადარი ხოცვა-ჟლეტვის შემდეგ. ასევე ყურადღება გამახვილდა ჩინეთში „ერთი ბავშვის პოლიტიკასა“ და ციხეებში იძულებითი შრომის გამოყენებაზე. ამ საკითხებთან დაკავშირებით ჩამოყალიბდა კოალიცია, რომლის წევრებსაც რა თქმა უნდა „ჩინეთის ლობიც“ წარმოადგენდა და ისინი ცდილობდნენ ადამიანთა უფლებების თემების ვაჭრობის საკითხებთან დაკავშირებას, თუმცა მეორე მხარეს იყო ბიზნესის ინტერესები, რომელიც სწრაფად იზრდებოდა და ჩინეთის ბაზარი, რომელიც საკმაოდ მიმზიდველი იყო ექსპორტისა და ინვესტიციებისთვის, ამიტომაც ადამიანთა უფლებების დარღვევის საკითხებმა აშშ-ჩინეთის ურთიერთობაში მეორე პლანზე გადაიწია. (Jentleson, American Foreign Policy: The dynamics of Choices in the 21st Century (fifth edition), 2014)

აშშ-ჩინეთის ურთიერთობები მოიცავს ძალზე ბევრ გაურკვეველობასა და საკითხთა დიდ სიმრავლეს. დებატები ამ საკითხის მიმართ მოიცავს, როგორც საერთო ასევე, ურთიერთგამომრიცხავ ინტერესთა ნაზავს. გარკვეულწილად ეს დამოკიდებულია ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ურთიერთობების მნიშვნელობასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სწრაფად განვითარებაზე. ბევრ ამერიკელ ექსპერტსა თუ უბრალო მოქალაქეს არ მოსწონს ჩინეთის მზარდი ეკონომიკა და მას საფრთხედ აღიქვამენ, ამიტომაც ურთიერთობა ორ ქვეყანას შორის საკმაოდ კომპლექსურია.

თავი 2. აშშ-ჩინეთის ეკონომიკური ურთიერთობები 1978-2017

წლებში

დღესდღეობით ჩინეთის საკითხი აქტიურად დგას საერთაშორისო დღის წესრიგში. ჩინეთის ყოველწლიურად მზარდი ეკონომიკა, მისი როლისა და მნიშვნელობის ზრდა ეკონომიკურ, პოლიტიკურ თუ სავაჭრო ურთიერთობებში მთელი მსოფლიოს ინტერესს იწვევს. 1972 წლიდან მოყოლებული ამერიკა და ჩინეთი ეკონომიკურ ურთიერთობებში ერთმანეთთან ახლო კავშირში იმყოფებიან. (Lardy, 2001)

ჩინეთი კანადის შემდეგ, ამერიკისთვის ყველაზე მსხვილ სავაჭრო პარტნიორებს შორის მეორე, ხოლო მსხვილ საექსპორტო ბაზრებს შორის მესამე პოზიციას იკავებს. 2014 წელს ამერიკის პირდაპირმა ინვესტიციებმა ჩინეთის ეკონომიკაში 61.5 მილიარდი დოლარი შეადგინა. აგრეთვე, 2016 წლის დეკემბრისთვის მონაცემებით, ჩინეთი, შეერთებული შტატების ფედერალური ხაზინის ფასიანი ქაღალდების, ყველაზე მსხვილი უცხოელი მფლობელია. ამ მიმართულებით, ჩინეთის ქონება შეადგენს 1.4 ტრილიონ აშშ დოლარს, და უსწრებს იაპონიას, როგორც მსხვილ უცხოელ პარტნიორს. (Trade in goods with China, 2017)

ჩინეთსა და ამერიკას შორის დიპლომატიური ურთიერთობების ჩამოყალიბების შემდეგ 2000 წლამდე სამი მნიშვნელოვანი კომუნიკე იქნა დადებული, რომელიც მათ პოლიტიკურ ურთიერთობასა და სავაჭრო ურთიერთობებს განაპირობებდა. 2000 წელს კი პრეზიდენტ ბილ კლინტონის ადმინისტრაციის დროს ხელი მოეწერა „ამერიკა-ჩინეთის ურთიერთობების აქტ 2000-ს“, რომლის მიხედვითაც აშშ-ჩინეთს შორის ვაჭრობის ნორმალიზება მოხდა. დამატებით, ამერიკამ ჩინეთს ხელი შეუწყო მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში გაწევრიანებულებიყო. (U.S relations with China, 2018)

2010 წელს ჩინეთი მსოფლიოს აკვირვებს თავისი საერთო მოცულობის მშპ-თი, რომელიც 5,88 ტრილიონ დოლარს მოიცავს და სწორედ აღნიშნული მონაცემებით

მიხედვით, ჩინეთის ეკონომიკურმა მაჩვენებელმა, მსოფლიო ეკონომიკაში, მეორე ადგილზე გადმოინაცვლა. (U.S relations with China, 2018)

ჩინეთი და ამერიკა მსოფლიოში ორი უდიდესი ეკონომიკური ძალაა, რომელთა ურთიერთობაზე არა მხოლოდ მათი კეთილდღეობაა დამოკიდებული, არამედ ეს საკითხი, გლობალური ვაჭრობისთვისაც ფრიად მნიშვნელოვანია. ორივე ქვეყანა აცნობიერებს მნიშვნელობას მათი სავაჭრო ურთიერთობების. ამის დასადასტურებლად შეგვიძლია მოვიყვანოთ ჩინეთის საინვესტიციო მონიტორინგის „როდიუმ გრუპის“ 2017 წლის მონაცემები:

„ჩვენი ეკონომიკური ურთიერთობები ჩინეთთან არასდროს ყოფილა იმაზე მნიშვნელოვანი და ასევე, იმაზე მეტად გადაჭვდომილი ერთმანეთზე, ვიდრე ეს დღესდღეობით არის. დაახლოებით 16 წლის წინ ბეიჯინგმა და ვაშინგტონმა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური და ეკონომიკური სამუშაო გაწიეს, ამერიკული ბიზნეს კორპორაციების დახმარებით, რათა 2001 წელს ჩინეთი მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის (WTO) წევრი გამხდარიყო, რამაც შემდგომში ეკონომიკური ურთიერთობების ტრანექტორიის ზრდა განაპირობა. უფრო მეტი თვალსაჩინოებისთვის უნდა აღინიშნოს, რომ სწორედ ჩინეთის გაწევრიანების შემდეგ დაიწყო ორ ქვეყანას შორის ეკონომიკური ურთიერთობების კიდევ უფრო დიდი ზრდა და საინვესტიციო კავშირების გაფართოება და დივერსიფიკაცია. მაგალითისთვის: 2000 წლისთვის ვაჭრობა 100 მილიარდ დოლარს შეადგენდა, ხოლო სულ რაღაც 2017 წლისთვის 659,5 მილიარდი დოლარი გახდა, რაც აშშ - ჩინეთის სავაჭრო ურთიერთობებში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია.“ (China investment Monitor: Capturing Chinese Foreign Investment Data in Real time, 2017)

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ჩინეთის ეკონომიკური რეფორმები 1978 წლის ბოლოს დაიწყო და მასსა და ამერიკას შორის დაახლოებით 40 წელია რაც ვითარდება. მართალია, ურთიერთობები დამაბულობისა და ერთმანეთის მიმართ საჩივრების გარეშე არ წარმართულა, თუმცა საერთო ჯამში სტაბილურად განვითარდა. 1979 წლისთვის ჩინეთის საერთაშორისო ვაჭრობა მინიმალური იყო, თუმცა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში გატარებული რეფორმების წყალობით ყველაფერი შეიცვალა

და დღესდღეობით იგი მსოფლიო ეკონომიკაში წამყვან პოზიციებზეა, გამომდინარე აქედან აშშ-ს მოსახლეობის დიდ ნაწილს უარყოფითი შეხედულება გააჩნიათ ჩინეთის სწრაფ ზრდასა და განვითარებასთან დაკავშირებით. განსაკუთრებით იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ჩინეთი მსოფლიოში მეორე მწარმოებელია იმ პროდუქტების, რომელსაც ადამიანების უმეტესობა ყოველდღიურ ცხოვრებაში იყენებს. ესენია: მანქანები, ტელეფონები, ტელევიზორები, ქიმიკატები, ტანსაცმელი და სხვადასხვა ელექტრონული მოწყობილობები. დამატებით, ჩინეთი მესამე უმსხვილესი შემსყიდველია აშშ-ს პროდუქციის (მექსიკისა და კანადის შემდეგ, რომელთაგან შერთებულ შტატებს თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულება აქვს დადებული) და მხოლოდ 2015 წლის მონაცემებით მან აშშ-საგან შეისყიდა 165 მილიარდი დოლარის საქონელი. ოქსფორდის უნივერსიტეტის აშშ-ჩინეთის ბიზნესს საბჭოს მონაცემებით ჩინეთის ეკონომიკა კიდევ განაგრძობს ზრდას და 2026 წლისთვის აშშ-ს ექსპორტი 369 მილიარდი დოლარი გახდება, ხოლო 2030 წლის მონაცემებით კი - 525 მილიარდ დოლარს მიაღწევს. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ აშშ-ს ექსპორტის 10% ჩინეთის ბაზარზე იქნება წარმოდგენილი. (Understanding the US-China Trade Relationship, 2017)

გამომდინარე იქედან, რომ 2017 წლისთვის ორ ქვეყანას შორის ვაჭრობის ისტორიაში ყველაზე მაღალი კოეფიციენტი დაფიქსირდა, ნაშრომში უნდა განვიხილოთ ის დიდი სარგებელი, რაც ჩინურ ბაზარს მოაქვს შტატებისთვის. პირველ რიგში უნდა აღვნიშნო, რომ ქვეყნებს შორის სავაჭრო ურთიერთობები, სხვადასხვა სამრეწველო ჩინური კომპანიების წყალობით, პრაქტიკულად შერთებულ შტატებში განსაზღვრავს 2.6 მილიონ სამუშაო ადგილს. აშშ-ს ეკონომიკისთვის ჩინეთის ვაჭრობის სარგებლიანობის მაგალითები მოიცავს შემდეგ მონაცემებს: (Understanding the US-China Trade Relationship, 2017)

1. მხოლოდ 2015 წელს ჩინეთმა შეიძინა 165 მილიარდი დოლარის ღირებულების პროდუქცია შტატებისგან, რაც წარმოადგენს 7,3%-ს აშშ-ს მთლიანი ექსპორტისა და მისი მთლიანი ეკონომიკის დაახლოებით 1%-ს. (Monthly U.S International Trade in Goods and Services, 2018)

2. აშშ-ს კომპანიები ჩინეთში ჰყიდიან მაღალ ფასიან პროდუქტებს, მანქანებს, სატვირთო მანქანებს, სამშენებლო მასალებსა და ნახევრადგამტარებს, რომელიც ასევე, ხელს უწყობს დასაქმებას. დამატებით, შტატების ფირმებს ჩინეთთან ექსპორტზე გააქვთ ბიზნესი და ფინანსური სერვისები, რაც 2014 წლის მონაცემებით 6.7 მილიარდ დოლარს შეადგენდა, ხოლო 2015 წლისთვის - 7.1 მილიარდს. ექსპორტების თქმით 2030 წლისთვის ეს მაჩვენებელი 520 მილიარდი იქნება. (Trade in goods with China, 2017)
3. ჩინეთი შტატებისთვის 2000 წლის მონაცემებით საექსპორტო ბაზარზე მე-11 ადგილზე იყო, ხოლო 2017 წლის მონაცემებით კი მან მესამე ადგილზე გადაინაცვლა. აშშ-ს ექსპორტი ჩინეთში პირდაპირ თუ არაპირდაპირ გავლენას ახდენს სამუშაო ადგილების შექმნაზე ქვეყანაში და მშპ ზრდაზე, ამ უკანასკნელმა კი 2015 წლის მონაცემებით 165 მილიარდი დოლარი შეადგინა. ხოლო იმ შემთხვევაში თუ ექსპორტსა და იმპორტს გავაერთიანებთ, მაშინ მივიღებთ 2,6 მილიონ სამუშაო ადგილსა და 216 მილიარდ დოლარ მშპ-ს, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია.
4. ასევე, ჩინეთი აშშ-ს სოფლის მეურნეობის პროდუქტის წამყვანი მყიდველია. 2015 წლისთვის ჩინეთმა შეიძინა 15 მილიარდი დოლარის ოდენობის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტი.
5. ამ ყველაფერს ემატება ის ფაქტორიც, რომ ჩინეთი დღემდე წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე სწრაფად მზარდ ეკონომიკის მქონე განვითარებად ქვეყანას. (იხ. დანართი 1) გამომდინარე აქედან ყოველწლიურად იზრდება შესაძლებლობები ამერიკული კომპანიებისთვის დაამყარონ ახალი კავშირები და ინვესტირება მოახდინონ ჩინეთის ბაზარზე

როგორც უკვე აღვნიშნე, მას შემდეგ რაც აშშ-სა და ჩინეთს შორის დიპლომატიური ურთიერთობები დამყარდა და ურთიერთობის ნორმალიზაცია დაიწყო ვაჭრობა მნიშვნელოვნად განაგრძობდა ზრდას, თუმცა ამ სავაჭრო ურთიერთობებში საკმაოდ დიდი დისბალანსი აღინიშნებოდა, რაც შტატების უკმაყოფილებას იწვევდა. 2017 წლის მონაცემებით აშშ-ს მთლიანი ვაჭრობის დეფიციტი ჩინეთთან, 375 მილიარდ დოლარს

წარმოადგენდა. ამ მოვლენის ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხს პირველ რიგში წარმოადგენს ჩინეთის ფულადი ერთეულის (იუანის) გაცვლითი კურსის ხელოვნურად დაბლა დაწევა. როგორც ვიცით ფულადი ერთეულის სიაფის ერთ-ერთი ეკონომიკური მეთოდი ექსპორტის სიაფეა, გამომდინარე აქედან ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა გლობალურ ბაზარზე იზრდება. მეორე მიზეზი კი ცხოვრების დაბალი სტანდარტია, რომელიც საშუალებას აძლევს ამერიკულ კომპანიებს ჩინეთში მუშების დასაქმება გაცილებით უფრო იაფად აანაზღაუროს. გამომდინარე იქედან, რომ 2018 წლის თებერვლის მდგომარეობით ამერიკას ჩინეთის საკრედიტო ვალის 1.18 ტრილიონი დოლარი მართებს, (რაც ქვეყანაში არსებული უცხოური ქვეყნების საკუთრების 19%-ია) ბევრი შეშფოთებულია, რომ ეს აძლევს ჩინეთს პოლიტიკურ ბერკეტს აშშ-ს ფისკალური პოლიტიკის გამო. (Amadeo, 2018)

თავის მხრივ, ვაჭრობაში უსამართლო ხერხების გამოყენებაში აშშ-ს ჩინეთიც ადანაშაულებდა. მაგალითად, აშშ-ს მთავრობამ, ეროვნული უსაფრთხოების მიზნით არ დაუშვა ამერიკული ნავთობმომპოვებელი კომპანიის უნიკალის (Unical) ჩინეთის ეროვნულ ოფშორულ ნავთობის კომპანიაზე (CNOOC). ამას დამატებული 2007-2009 წლების გლობალურ საფინანსო კრიზისს ჩინეთი სხვაგვარად ხედავდა დამნაშვის ეპიცენტრად აშშ იქნა დასახელებული, რადგან ჩინეთი ყველაზე დიდი რისკის ქვეშ დადგა, როგორც ამერიკული სახელმწიფო ვალისა და სავალუტო რეზერვების ყველაზე დიდი მფლობელი. (Jentleson, American Foreign Policy: The dynamics of Choices in the 21st Century (fifth edition), 2014)

2017 წლის მონაცემებით შეერთებულ შტატებს მსოფლიოში უდიდესი ეკონომიკა აქვს, ჩინეთს კი სიდიდით მეორე, თუმცა გლობალური ექსპორტით, ჩინეთი პირველ ადგილზეა, ხოლო შემდეგ მოდის უკვე აშშ. შტატებისა და ჩინეთის ვაჭრობამ ორივე ქვეყანას დიდი სარგებელი მოუტანა, (იხ. დანართი 2) მიუხედავად ამისა გასული წლების განმავლობაში ჩინეთმა აშშ-სგან იმპორტი გაზარდა, ხოლო აშშ-მ ექსპორტის მთლიანობა პირიქით შეამცირა. შესაძლოა ეს გამოწვეული იყოს იმით რომ, სავაჭრო დეფიციტი შტატების ჩინეთთან მიმართებაში მსოფლიოში უმსხვილესია.(2016 წლის მონაცემებით 347 მილიარდი დოლარი). სავაჭრო დეფიციტი არსებობს იმის გამო, რომ

მხოლოდ 2016 წლისთვის აშშ-ს ექსპორტი ჩინეთში 115 მილიარდი დოლარი იყო, ხოლო ჩინეთის იმპორტი იმავე წელს, 481 მილიარდი. ეს ნიშნავს, იმას რომ აშშ-ჩინეთის ორმხრივი ვაჭრობა 596 მილიარდ დოლარს შეადგენდა. იმპორტის დიდი ნაწილი აშშ-ს მწარმოებლებისგან არის, რომლებიც ნედლეულს ჩინეთში დაბალი ღირებულებისა და მუშა ხელის სიაფის გამო აგზავნიან, ხოლო უკვე იმ შემთხვევაში თუ პროდუქტის ამერიკაში დაბრუნება ხდება იგი იმპორტად ითვლება, რაც სავაჭრო დეფიციტს ყოველწლიურად უფრო ზრდის. (USA China Relations - Usa China Bilateral Trade Statistics, 2017)

2016 წლის მონაცემებით აშშ-ში იმპორტირებული საქონლის 21% ჩინეთიდან იყო. ელექტრონიკა, დანადგარები, ავეჯი, სათამაშოები და პოლიეთილენი არის ძირითადი საქონელი, რომლის იმპორტიც ხდება. უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ ჩინეთის ელექტრონულ ინდუსტრიას მსოფლიოს ბაზარზე დიდი კვალი აქვს. დამატებით, აშშ-ში 2012-2016 წლის მონაცემებით ჩინურ ელექტრონიკაზე მოთხოვნა 4% გაიზარდა. (USA China Relations - Usa China Bilateral Trade Statistics, 2017) ეს კიდევ ერთი დამადასტურებელი მაგალითია იმის, რომ აშშ-ჩინეთის ვაჭრობის მოცულობა 1985 წლიდან 2017 წლის ჩათვლით ყოველწლიურად უფრო იზრდება. (Volume of U.S. imports of trade goods from China from 1985 to 2017 (in billion U.S. dollars), 2017)

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ უახლესი აშშ-ჩინეთის სავაჭრო შეთანხმება გაფორმდა 2017 წელს, რაც მნიშვნელოვან გარიგებასთან ერთად, ეკონომიკურ და დიპლომატიურ წარმატებას წარმოადგენს ჩინეთისთვის. შეთანხმების თანახმად, ჩინეთი გააუქმებს მის აკრძალვას აშშ-სგან იმპორტირებულ ძროხის ხორცზე და ასევე, მიიღებს ბუნებრივი გაზის ამერიკულ გადაზიდვებს. სანაცვლოდ, კი ჩინური მზა ქათამი იქნება დაშვებული ამერიკულ ბაზარზე და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ჩინურ ბანკებს შეეძლებათ აშშ-ს ბაზარზე შემოსვლა და მოღვაწეობა. ეს ნიშნავს იმას, რომ ჩინური ბანკები მსოფლიოში უმსხვილესია და მათ პირველად მიეცემათ შანსი აშშ-ს საბანკო ბაზარზე თავის დამკვიდრების. (US and China sign Trade agreement, 2017)

ამერიკასა და ჩინეთს შორის მჭიდრო ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულებაა. ეს სავაჭრო კავშირი იმდენად ძლიერია, რომ ორივე ქვეყანას სჭრიდება ერთმანეთი

ეკონომიკური მოგების თვალსაზრისით. მოცემული მოსაზრების გასამყარებლად განვიხილოთ რამოდენიმე არგუმენტი:

1. პირველ რიგში ექსპორტს ჩინეთში ამერიკისთვის ბევრი სამუშაო ადგილი (სამუშაო ადგილების რაოდენობა ზემოთ არის აღნიშნული) და შესაძლებლობები მოაქვს. აშშ-ჩინეთის ბიზნეს საბჭოსთვის მომზადებული ანგარიშის თანახმად, აშშ-ს საქონელი და მომსახურეობა, 2017 წლის მონაცემებით, 165 მლრდ აშშ დოლარს შეადგენს, რაც შტატების ექსპორტის 7,3% და მშპ-ს 1%-ია. იმის გამო, რომ ჩინეთი გლობალურ მიწოდების ჯაჭვში ღრმად არის ინტეგრირებული, მოცემული მაჩვენებლები აშშ-ს ეკონომიკას უპირატესობასა და სარგებელს ანიჭირებს, რადგან არ ითვალისწინებს ჩინეთში რეექსპორტირებულ პროდუქციას სხვა ქვეყნებიდან ან იმ პროდუქტებს, რომლებიც ჩინეთის მეზობელი ქვეყნების მიერ არის შესყიდული მისი გავლენის ქვეშ.
2. მეორეც, აშშ-ს ინვესტორებიც იღებენ სარგებელს ჩინეთის მზარდი ეკონომიკით, ყოველწლიურად მათი მოგება 7%-ით იზრდება. ანგარიშში ნათქვამია, რომ 80% პროდუქტებისა, რომლებიც ამერიკული კომპანიების მიერ იქნა დამზადებული, ისევ ჩინეთში გაიყიდა. თუ ისინი იქნებიან ხელახლა გადანაწილებულნი აქციონერების მიერ და დახარჯული იქნება ისევე ქვეყნის შიგნით, ეს ხელს შეუწყობს 103.000 სამუშაო ადგილს და აშშ-ს მშპ-ს დამატებით მოუტანს 11.9 მილიარდ დოლარს. იმავდროულად, ჩინური ფირმები იწყებენ ინვესტირებას აშშ-ში. ხოლო კომბინირებული ეფექტი ჩინეთის პირდაპირი ინვესტიციებისა აშშ-ში და აშშ-ს შვილობილი ფირმებისგან არის 104.000 სამუშაო ადგილისა და შტატების 10.8 მილიარდის შემომტანი მშპ-ს მონაცემებში.
3. მესამეც, ჩინეთის ინოვაციები ბიზნესში იზრდება, მაგრამ ამერიკულმა ბიზნესმა არ ისარგებლა სრულიად ამ შესაძლებლობებით. ზოგადად, ინოვაციური კომპანიები მიდრეკილნი არიან კოპირება გაუკეთონ და თავისი ბიზნეს მოდელები ჩასვან უკვე არსებულ ბაზარზე, თან ისე, რომ იდეის მთავარ წყაროს არ ატყობინებენ, მიუხედავად იმისა, რომ ამ დაკავშირებამ შესაძლოა მათი ფინანსური ზრდა განაპირობოს. (Tse, 2018)

როგორც ზემოთ მოცემული ანალიტიკური და სტატისტიკური ინფორმაცია გვიჩვენებს ამერიკასა და ჩინეთს შორის 1985 წლიდან მოყოლებული და 2017 წლამდე არსებობდა ყოველწლიური მზარდი სავაჭრო ურთიერთობები, (იხ. დანართი 3 და 4) რომელმაც განაპირობა ამ ორ ქვეყანას შორის რთული ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულება.

თავი 3. აშშ-ს პოლიტიკური პარტიები: რესპუბლიკელები და დემოკრატები

მოცემულ თავში განხილული იქნება აშშ-ს პოლიტიკური პარტიების, კერძოდ კი დემოკრატებისა და რესპუბლიკელების დამოკიდებულება შეერთებული შტატების საგარეო პოლიტიკის, საგარეო ვაჭრობისა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ ხედვები. განხილული იქნება ის ძირითადი განმასხვავებელი ნიშნები, საგარეო პოლიტიკისა, რომლითაც ხდება ურთიერთობების დამყარება საერთაშორისო თვალსაზრისით. მოცემულ კვლევაში მნიშვნელოვანი იყო განგვიხილა ის განსხვავებები, რომლებიც ორი პარტიის მსოფლმხედველობას წარმოადგენს, შედეგი რომელზედაც აქცენტი არის გაკეთებული ნაშრომში. მიუხედავად იმისა, თუ როგორი განსხვავებული დამოკიდებულება აქვთ მათ საგარეო ვაჭრობასა და ჩინეთთან მიმართებაში, ეკონომიკური ვაჭრობა და მოგება ორ ქვეყანას შორის მზრდადია და პოლიტიკური განცხადებები თუ მმართველი პარტიის დამოკიდებულება ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ ვერ ახდენს გავლენას მათ შორის ეკონომიკურ ურთიერთობებზე.

3.1 რესპუბლიკელები და მათი ხედვა საგარეო ვაჭრობასა და ჩინეთთან მიმართებაში

საგარეო პოლიტიკის როლზე და მნიშვნელობაზე თავად რესპუბლიკურ პარტიაში აზრთა სხვადასხვაობაა, თუმცაღა ძირითადად რესპუბლიკელების საგარეო პოლიტიკის ხედვა გლობალურ მასშტაბებში მოიაზრებს: ამერიკის ეკონომიკის, უსაფრთხოების საკითხებისა და კულტურული ინტერესების დაწინაურებას. რესპუბლიკელები ხაზს უსვამენ ძლიერ ჯარს, რომელიც ემსახურება როგორც კონკრეტულ საგარეო საფრთხეებთან ბრძოლას, ასევე მნიშვნელოვანი გავლენის მომხდენია ერის მშენებლობასა, მის განვითარებასა და მშვიდობის შენარჩუნებაზე. რესპუბლიკელები წინ წამოწევენ სასაზღვრო უსაფრთხოებასა და მომხრე არიან არალეგალური

იმიგრანტების დეპორტაციისა. მოცემულ საკითხს ისინი აღიქვამენ როგორც ეკონომიკური ასევე, უსაფრთხოების კუთხით ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხად საგარეო პოლიტიკაში. (REPUBLICANVIEWS.ORG, 2017)

რესპუბლიკელების დამოკიდებულება საგარეო ვაჭრობისადმი მკაფიოდ ნათელია. მათი მიხედვით, როგორც კომუნიკაცია და ტრანსპორტი უფრო და უფრო ხელმისაწვდომი ხდება ყოველდღიურად, ასევე გლობალური ეკონომიკა და ვაჭრობა აგრძელებს გავლენის ზრდას ამერიკის შიდა ეკონომიკაში. რესპუბლიკელების შეხედულება საგარეო ეკონომიკაზე განმსჭვალულია იდეით, რომლის მიხედვითაც ამერიკა უნდა იყოს სავაჭრო ეკონომიკაში წამყვან პოზიციებზე. ისინი მხარს უჭერენ თავისუფალი ვაჭრობის შენარჩუნებას. (REPUBLICANVIEWS.ORG, 2017)

რაც შეეხება ჩინეთთან დამოკიდებულებას რესპუბლიკელები ხედავენ საერთაშორისო ვაჭრობის დაღმასვლას, მათ მიაჩნიათ, რომ ჩინეთმა არაკეთილსინდისიერად შეზღუდა და ლიმიტირებული გახადა ხელმისაწვდომობა დასავლური ბრენდების, დიზაინების, პატერნებისა და ტექნოლოგიების ჩინურ ბაზარზე. რესპუბლიკელები დარწმუნებულები არიან იმაში, რომ ჩინეთი მანიპულირებს თავისი ვალუტით და ამერიკელ ექსპორტიორებს არახელსაყრელ პირობებში აყენებს. ის ქვეყანაში უცხოურ კონკურენციას ჩრდილავს საკუთარი ქვეყნის მწარმოებლების წახალისებით და სხვადასხვა ბენეფიტებით მათ მიმართ. რესპუბლიკელები კრიტიკულად ახასიათებენ დემოკრატების არ რეაგირებასა და მომხრე არიან ჩინეთთან სავაჭრო შეთანხმების განახლების. (REPUBLICANVIEWS.ORG, 2017)

3.2 დემოკრატები და მათი ხედვა საგარეო ვაჭრობასა და ჩინეთთან მიმართებაში

ტრადიციულად დემოკრატების პარტიის საგარეო პოლიტიკა მოიცავს განზოგადებულ შემფოთებას ადამიანის უფლებებზე, ამასთან ის სკეპტიკურად უყურებს სამხედრო და შეიარაღებული ძალის გამოყენებასა და უპირატესობას ანიჭებს დიპლომატიურ გადაწყვეტილებებსა და საერთაშორისო ჩართულობას. ითვლება, რომ დემოკრატების საგარეო პოლიტიკა უშუალოდ მოლაპარაკებებს აყენებს სამხედრო ჩართულობაზე წინ. (Nadeau, 2012) დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს აზიასთან კერძოდ კი სამხრეთ კორეასთან, ინდოეთთან, პაკისტანთან, იაპონიასთან ურთიერთობების გაღრმავება. დემოკრატიული პარტია ასევე, ხელს უწყობს ეკონომიკურად და ჰუმანიტარული დახმარებით აშშ-ს ჩართულობას აფრიკაში და ლათინურ ამერიკაში ამერიკის თანამეგობრობას. (Democratic Party, n.d.)

დემოკრატები ძირითადად მიიჩნევენ, რომ ნებისმიერმა სავაჭრო შეთანხმებამ უნდა დაიცვას დაქირავებული მუშახელი და გარემოს ზიანი არ უნდა მიაყენოს. ასევე, საინტერესო იყო 2004 წელს დემოკრატიული პარტიის საგარეო პოლიტიკა ჩინეთთან მიმართებაში, როდესაც მათივე მოთხოვნით უნდა განხილულიყო ყველა სავაჭრო შეთანხმება და გამოძიება უნდა ჩატარებულიყო ჩინეთის უფლებების დარღვევასთან დაკავშირებით. (ამ პერიოდში ჩინეთი იწმუნებოდა, რომ დარღვეულ იქნა მისი უფლებები სავაჭრო ურთიერთობაში). დემოკრატების პოზიციიდან გამომდინარეობს ის რომ სავაჭრო ურთიერთობები ჩინეთთან უნდა გაგრძელდეს, თუმცა აღიარებენ იმასაც რომ უნდა გამოიძიებოს გარკვეული გზები რითაც თანამშრომლობას ადამიანის უფლებების, რელიგიური თავისუფლებისა და პიროვნული თავისუფლების კუთხით გააღრმავებენ. დემოკრატები მხარს უჭერენ „ერთი ჩინეთის“ პოლიტიკას, (ეს ჩინეთის პოზიციის დიპლომატიური აღიარებაა, რომ არსებობს მხოლოდ ერთი ჩინური მთავრობა, ეს დამოკიდებულება ამ ორ ქვეყანას შორის ფუნდამენტური ქვაკუთხედი) თუმცა ამავდროულად ტაივანსაც არ ივიწყებენ და უფლებას იტოვებენ მიყიდონ თავდაცვითი საშუალების იარაღები, თუმცა პრობლემა ამ დამოკიდებულებისა არის ის, რომ ზღვარი თავდაცვითსა და ჩვეულებრივ იარაღს შორის საკმაოდ თხელია და მისი

გარჩევა ხშირად ვერ ხერხდება. (Democratic Party, n.d.) რაც არაერთხელ გამხდარა ამერიკელი და ჩინელი პოლიტიკოსების განხილვისა და დაპირისპირების საგანი.

3.3 რესპუბლიკელებისა და დემოკრატების საგარეო პოლიტიკის ანალიზი აშშ-ჩინეთის ურთიერთობებში

რესპუბლიკელები მიიჩნევენ, რომ საუკეთესო საშუალება კეთილდღობის უზრუნველსაყოფად ამერიკელების უდიდესი ნაწილისთვის არის საუკეთესო პირობების შექმნა ბიზნესისთვის, თვლიან, რომ ყველა ამერიკელი მოგებაშია მაშინ, როდესაც ბიზნესი ვითარდება. დემოკრატები ამ საკითხს განსხვავებულად უყურებენ, ამტკიცებენ რომ ბიზნესის განვითარება მოხდება, მაშინ როდესაც ყველა ადამიანს ექნება მეტი რესურსი პროდუქტის შესაძენად. დემოკრატები მხარს უჭერენ საარსებო მინიმუმის გაზრდას, რასაც რესპუბლიკელები ეწინააღმდეგებიან. დემოკრატები უფრო მეტად მხარს უჭერენ ვაჭრობის შეზღუდვებს ამერიკელებისთვის სამუშაო ადგილების დასაცავად, მაშინ როდესაც რესპუბლიკელები უფრო მეტად ემხრობიან თავისუფალ ვაჭრობასა და მიისწრაფიან შეამცირონ დანახარჯი მომხმარებლებისთვის და აამაღლონ ბიზნესის მოგება. (Markey, 2018)

ზემოთ ხსენებული ფაქტებისგან გამომდინარე კარგად ჩანს განხვავება თავად ამერიკული პოლიტიკური პარტიების (დემოკრატებისა და რესპუბლიკელების) დამოკიდებულების საგარეო პოლიტიკურ კურსთან დაკავშირებით და ასევე კონკრეტული ხედვები ჩინეთთან სავაჭრო ურთიერთობების კუთხით. სწორედ აქ მდგომარეობს თემის მთავარი კვანძი. მიუხედავად იმისა, რომ დემოკრატები და რესპუბლიკელები განსხვავებულად უყურებენ საგარეო და სავაჭრო ურთიერთობებს, ასევე, ჩინეთისადმი ამერიკის პოლიტიკას, ეს დამოკიდებულება არ აისახება ეკონომიკურ ურთიერთობაზე და ვაჭრობა ორ ქვეყანას შორის ყოველწლიურად იმატებს. ჩემი ჰიპოთეზის მიხედვით პოლიტიკური პარტიების განსხვავებული საგარეო კურსი, ხისტი დამოკიდებულება ჩინეთის პოლიტიკის მიმართ და საგარეო ვაჭრობასთან მიმართებაში განსხვავებული შეხედულებები არ ახდენენ გავლენას

ეკონომიკურ ურთიერთობებზე, რადგან ისინი ერთმანეთს სავაჭრო კავშირებით მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი, რაც უკვე ზემოთ მოცემულ თავში „აშშ-სა და ჩინეთის ეკონომიკურ ურთიერთობების“ განვიხილეთ.

თავი 4. აშშ-ს პრეზიდენტების ჯორჯ ბუშისა და ბარაკ ობამას დამოკიდებულება ჩინეთის მიმართ

4.1 ჯორჯ ბუშის საგარეო პოლიტიკური კურსი და ჩინეთისადმი მისი პოლიტიკა
ჯორჯ ბუშისათვის დამახასიათებელი იყო ლიმიტირებული საგარეო პოლიტიკური დღის წერივი. ბუშის პრეზიდენტობის პირველი თვეების განმავლობაში საგარეო პოლიტიკაში მის კომპეტენტურობას ეჭვის თვალთ უყურებდნენ და მის გამოუცდელობას კომპესირებას უწევდა ძლიერი საგარეო პოლიტიკური გუნდი, რომელიც მამამისის ყოფილი ჩინოსნებისგან შედგებოდა. დამოკიდებულება შეიცვალა 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერორისტული თავდასხმის შემდეგ. ამ მოვლენებმა ჯორჯ ბუში ახალი კუთხით წარმოაჩინა, ცვლილებები კი განსაკუთრებით საგარეო პოლიტიკაში გამოჩნდა. მან დიდი აღიარება დაიმსახურა კრიზისის დროს ერის გაერთიანებისთვის და გარკვეულწილად მისი გამოუცდელობა საგარეო პოლიტიკაში პოზიტიურად იყო მიჩნეული. (Gregg, 2014)

ბუშის მმართველობის დროს, აშშ-ს ხედვამ ჩინეთთან დაკავშირებით ცვლილება განიცადა და მისი აღქმა მოხდა, როგორც „პასუხისმგებლიან მოთამაშედ“. ეს იდეა აღიარებდა ჩინეთის ძლიერებას მისი როგორც დაინტერესებული აქტორის პოზიციას გლობალურ საკითხებში. უნდა აღინიშნოს, რომ ბუშმა 9/11-ის შემდეგ შეცვალა კურსი ჩინეთთან დაკავშირებით. მანამდე თუ ის უფრო ჩაკეტილი და ხისტი იყო, დიდი ტრაგედიის შემდეგ, როდესაც ჩინეთმა ტერორიზმთან ბრძოლაში ჩაბმის სურვილი გამოთქვა მისი პოზიცია შერბილდა, თუმცა ბუში არ ყოფილა პირველი პრეზიდენტი ვისი ადმინისტრაციის დროსაც ხდებოდა ჩინეთისადმი პოზიციის შეცვლა გარკვეული საკითხებიდან გამომდინარე. (Jentleson, American Foreign Policy: The dynamics of Choices in the 21st Century (fifth edition), 2014)

4.2 ბარაკ ობამას საგარეო პოლიტიკური კურსი და ჩინეთისადმი მისი პოლიტიკა

საერთაშორისო სისტემის ობამისეული კონცეფცია აღიარებდა აშშ-ს ცენტრალურ როლს, რომელიც ამავედროულად გამოკვეთილად მულტილატერალურ კონტექსტშია გააზრებული. ობამას განცხადებებით ამერიკა იღწვოდა კაცობრიობის საერთო უსაფრთხოებისთვის.

ბარაკ ობამა: „ მსოფლიო ისეთია, რომ ამერიკა ამ საუკუნის გამოწვევებს მარტო ვერ გაუმკლავდება, თავის მხირვ, მსოფლიოც ვერ გაუმკლავდება ამერიკის გარეშე. ჩვენ განმარტოვებულად ვერ დავდგებით და მსოფლიოსაც ვერ ვაიძულებთ, რომ დაგვმორჩილდეს. ჩვენ უნდა გავუძღვეთ მსოფლიოს ჩვენივე საქციელით და მისთვის მაგალითი გავხდეთ“. ობამას ყოვლისმომცველი სტრატეგია საკმაოდ ფართო იყო და ითვალისწინებდა გლობალურ დათბობების შეჩერებას, ენერგეტიკული უსაფრთხოების გაზრდას, გლობალური სიღარიბის შემცირებასა და დაშლის პირას მყოფ და არშემდგარ სახელმწიფოებთან გამკვლავებას. (Obama, 2016)

ობამას პირველი ვადის პერიოდში პოლიტიკა ჩინეთთან მიმართებაში ორ ფაზად განვითარდა. დასაწყისში მისი სტრატეგიული მიზნები იყო ჩართულობის მნიშვნელობის აქცენტირება და მისი გაზრდა. მაგალითად: კონფლიქტისთვის თავის ასაცილებლად პრეზიდენტმა ბარაკ ობამამ ტიბეტის ლიდერ დალაი-ლამასთან შეხვედრაზე უარი განცხადა. თუმცა ამის მიუხედავად დროთა განმავლობაში, ყურადღება შეკავების პოლიტიკის ზოგ ელემენტზე მაინც გამახვილდა. ამ მხრივ ცენტრალურ მომენტად შეიძლება მივიჩნიოთ აზიაში ამერიკული სამხედრო კონტინგენტის გაზრდა და 2012 წლის საარჩევნო საპრეზიდენტო კამპანიაში ჩინეთის კრიტიკა, თუმცა პრეზიდენტობის მეორე ვადაში ადმინისტრაციამ საარჩევნო კამპანიის დროს არსებულ ტონს დაუწია, თუმცა მიუხედავად ამისა პრობლემატურ საკითხებთან დაკავშირებით სიმტკიცეს ინარჩუნებდა. (მაგალითად შეგვიძლია მოვიყვანოთ სამხრეთ ჩინეთის ზღვის ქეისი) (Jentleson, American Foreign Policy: The dynamics of Choices in 21st Century (fifth edition), 2014)

როგორც ვხედავთ ბუმისა და ბარაკ ობამას საგარეო პოლიტიკის კურსი ერთმანეთისგან განხვავებული იყო. ეს ალბათ საკვირველიც არ უნდა იყოს, რადგან ბუმი

რესპუბლიკელი კანდიდატი გახლდათ, ხოლო ობამა - დემოკრატი. საერთო რაც ორივე კანდიდატს პრეზიდენტობის პერიოდში ახასიათბდა იყო ჩინეთისადმი დამოკიდებულების ცვლილება, ბუმის ადმინისტრაციის დროს მსგავსი გარდატეხვა მოხდა 9/11 ტრაგედიის შემდეგ, მანამდე იგი ჩინეთს აღიქვამდა ისე როგორც ურთიერთობას, რომელშიც „სტრატეგიულ კონკურენციას“ ხედავდა, ხოლო მისი მეორე მანდატის დროს აშშ-ს ხედვამ ჩინეთთან დაკავშირებით ცვლილება განიცადა. ჩინეთის აღქმა დაიწყო როგორც „პასუხისმგებლიან მოთამაშის“, რომელიც მის ძლიერებას გამოხატავდა.

თავი 5. კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორია

ნაშრომში გამოყენებული იქნება კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორია. ამ თეორიის ძირითადი ავტორების რობერტ კიოჰენისა და ჯოზეფ ნაის აზრით ქვეყნებს შორის ურთიერთობაში არ არსებობს საკითხთა იერარქია, განსხვავება მაღალ და დაბალ პოლიტიკას შორის კი მოძველებულია. ეკონომიკის მიკუთვნება „დაბალი პოლიტიკისთვის“, ხოლო ეროვნული უსაფრთხოების საკითხების „მაღალი პოლიტიკისთვის“ დღევანდელ დღეს, როდესაც მსოფლიოში ვაჭრობა და ეკონომიკური საკითხები ესე წინ არის წამოწეული, შეუსაბამოა. გამომდინარე იქედან, რომ ყველა ქვეყანა მსოფლიოში დამოკიდებულია საგარეო ვაჭრობაზე, ეკონომიკურ შეხედულებებს შეუძლიათ ღრმა გავლენა იქონიონ ეროვნულ უსაფრთხოებაზე. ამ მოსაზრებას იზიარებს ნორინ რიჰსმანიც და ამბობს: „როდესაც ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულება სახელმწიფოთა შორის მაღალია, ალბათობა ძალის გამოყენებისა უთანხმოების მოსაგვარებლად იკლებს“. (Ripsman, 2006)

კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორია რობერტ კიოჰენმა და ჯოზეფ ნაიმ ჩამოაყალიბეს თავის გახმაურებულ ნაშრომში „ძალაუფლება და ურთიერთდამოკიდებულება“, 1989 წელს. ამ თეორიის ავტორები რეალიზმს უპირისპირდებიან და მას თანამედროვე საერთაშორისო პოლიტიკური და ეკონომიკური მოვლენების ანალიზისთვის მოძველებულ და დღესდღეობით გამოუსადეგარ კონცეფციად მიიჩნევენ. თეორიის მიხედვით თანამედროვე საერთაშორისო პოლიტიკური თუ ეკონომიკური ურთიერთობები გაცილებით უფრო მრავალშრიანი და მრავალფეროვანი პროცესებია, ვიდრე რეალისტური ხედვები. მათ მიერ დაწერილი წიგნიც იწყება სიტყვებით: „ჩვენ ურთიერთდამოკიდებულების ეპოქაში ვცხოვრობთ. ეს ბუნდოვანი წინადადება გამოხატავს არასაკმარისად გაცნობიერებულ, მაგრამ ფართოდ გავრცელებულ შეგრძნებას, რომ მსოფლიო პოლიტიკის არსი იცვლება“. (Nya, 1989) მათივე მიხედვით, საერთაშორისო ურთიერთობები მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ არის იმაზე მეტად რთული, ვიდრე ომამდე იყო. ძველ დროში ურთიერთობები წარმოებდა მხოლოდ სახელმწიფოს

ლიდერებს შორის და ძალის გამოყენება მოიაზრებოდა, როგორც ერთ-ერთი საშუალება ქვეყნის ლიდერებს შორის წამოჭრილი პრობლემის გადასაწყვეტად. (აკობია, 2006)

ისეთმა ცნობილმა თეორეტიკოსმა და პრაქტიკოსმა რეალისტმა კი, როგორც აშშ-ს ყოფილი სახელმწიფო მდივანი ჰ. კისიჯერია, 1975 წელს განაცხადა: “მსოფლიო ურთიერთდამოკიდებული გახდა ეკონომიკურად, კავშირურთიერთობებითა და ადამიანების მისწრაფებებით“. დღესდღეობით ეკონომიკურმა, ტექნოლოგიურმა, სავაჭრო, ეკოლოგიურმა და სხვა პროცესებმა მსოფლიოს ქვეყნები აიძულა ურთიერთდამოკიდებულები გამხდარიყვნენ ერთმანეთზე, ურთიერთდამოკიდებულება კი ზღუდავს ავტონომიას, სუვერენულობას. ამის დასადასტურებლად მოვიყვან მაგალითს ჩინეთ-აშშ-ს ურთიერთობისგან, როდესაც ჰუ ძინტაო, ჩინეთის ყოფილი პრეზიდენტი იმყოფებოდა შტატებში და ბარაკ ობამასთან შეხვედრისას ისაუბრა ჩინეთ-აშშ-ს ურთიერთობებზე. სიტყვის წარმოთქმისას მან ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ ჩინეთსა და აშშ-ს ხალხს შორის ურთიერთობა ფუნდამენტურ ინტერესს ემსახურება და აზია წყნარი ოკეანის მშვიდობის, კეთილდღეობისა და სტაბილურობის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანი და სასარგებლოა. ძინტაოს მიხედვით, როგორც მსოფლიოში ორი დიდი ძალაუფლების მქონე ქვეყნების წარმომადგენლებმა, მათ უნდა იზრუნონ და გააგრძელონ აშშ-ჩინეთს შორის პოზიტიური, კოოპერაციული და ყოვლისმომცველი ურთიერთობების პროგრესი. (Hu Jintao Holds Talks with Obama and Raises Five Proposals to Develop China-US Relations, 2011)

როგორც ვიცით, დღევანდელი მსოფლიო ხასიათდება მრავალგანზომილებიანი ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური ურთიერთდამოკიდებულებით და ძალის გამოყენება აღარ განიხილება, როგორც ყველაფრის წამალი. აღნიშნული თეორიის თანახმად საერთაშორისო ურთიერთობებში სუვერენული სახელმწიფო უნიტარულ მონაწილეს არ წარმოადგენს, მათი ურთიერთობები ერთმანეთთან კი მრავალმხრივია და გამომდინარე აქედან, სამხედრო უსაფრთხოება არ არის სულ მუდამ ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა. პირველ რიგში ხშირად წამოწეულია ეკონომიკური, კეთილდღეობის, ეკოლოგიური პრობლემები, რომელთა გადალახვა სამხედრო დაპირისპირებით შეუძლებელია. (რონდელი, 2006)

მოცემული თეორიის თანახმად, სახელმწიფოთა ურთიერთობები მრავალმხრივია და ისინი სხვადასხვა პრობლემებთან არის დაკავშირებული და მუდმივი იერარქიულობა რომელიმე კონკრეტული საკითხისადმი არ შეიმჩნევა. რობერტ კოჰენისა და ნიას აზრით სამხედრო უსაფრთხოება არ არის სულ მუდამ ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა. ამიტომაც დღევანდელ სამყაროში ეროვნული ინტერესებისა და ეროვნული უსაფრთხოების ცნებები თავიანთ ტრადიციულ მნიშვნელობას ჰკარგავენ ან ახალ შინაარსს იძენენ. გამომდინარე აქედან, პირველ ადგილზე ხშირად განიხილება ქვეყნის ეკონომიკური, ეკოლოგიური თუ კეთილდღეობის პრობლემები, რომელთა გადალახვა სამხედრო ძალის გამოყენებით უბრალოდ შეუძლებელია. (Nya, 1989) ნაშრომში განხილული აშშ-ჩინეთს შორის ეკონომიკური ურთიერთობებისგან გამომდინარე, დავინახეთ, რომ სავაჭრო კავშირები უფრო მაღლა დგას ვიდრე სოლარული პანელების დაპირისპირება, რომელიც 2011-2012 წლებში მოხდა და ორ ქვეყანას შორის სერიოზული დაპირისპირების მიზეზი გახდა, აშშ-ს და ჩინეთს ერთმანეთს არაკეთილსინდისიერი სავაჭრო მიდგომების გამოყენებაში ადანაშაულებდნენ, რამაც ორად გაყო საზოგადოების აზრი ან თუნდაც გლობალურ საფინანსო კრიზისში ჩინელების მხრიდან შეერთებული შტატების დადანაშაულება, რადგან მზარდი ვაჭრობა და სარგებელი ორმხრივი ურთიერთობისგან ბევრად უფრო მაღალია, ვიდრე სამხედრო დაპირისპირება ან სავაჭრო ურთიერთობის გაფუჭება. როგორც რობერტ გილპინმა აღნიშნა, ორმხრივი ურთიერთობები და საერთო ინტერესები არბილებენ ქვეყნების ეგოცენტრულ ქცევებს, გამომდინარე აქედან რაც უფრო ძლიერი და ფართომამტაბიანია ეკონომიკური კავშირები მით უფრო ძნელია პოლიტიკური უთანხმოების გამო მათი გაწყვეტა. (Gipin, 2001)

კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორიას სამი ნიშნის ფაქტორით ახარისხებენ:

1. საკითხთა შორის იერარქიის არ არსებობა
2. სამხედრო ძალის უპირატესობის დაღმასვლა
3. ურთიერთობის მრავალი არხი ქვეყნებს შორის (Nya, 1989)

განვიხილოთ თითოეული მათგანი აშშ-ჩინეთის ურთიერთობის კუთხით: 1979 წლიდან მოყოლებული, მას შემდეგ რაც ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობის ნორმალიზაცია დაიწყო და დიპლომატიური კავშირები აღდგა, როგორც კვლევაში განვიხილეთ პერიოდების განმავლობაში ხდებოდა ურთიერთობების დამაბზა და გაციება, ხოლო იყო პერიოდები, როდესაც პირიქით პოლიტიკური კუთხით ქვეყნებს შორის მიმდინარეობდა დაახლოება. მიუხედავად ამისა, დამაბზულ პოლიტიკურ მომენტებს, ეკონომიკურ სფეროში სიტუაციის გაუარესებაზე გავლენა არ მოუხდენია. ეს კი თავისთავად მიუთითებს, იმაზე რომ არ არსებობს საკითხთა იერარქია აშშ-ჩინეთის ურთიერთობას შორის.

მეორე პუნქტად ნაის და კიოჰენს გამოყოფილი აქვთ სამხედრო ძალის უპირატესობის დადმასვლა, რაც ნამდვილად ერგება ჩინურ-ამერიკულ მოდელს, მათ შორის სამხედრო დაპირისპირება მაშინაც კი არ შემდგარა, როდესაც 1950-53 წლებში კორეის ომი მიმდინარეობდა და სიტუაცია სამხედრო ესკალაციის პიკზე იყო. აქვე, შეგვიძლია განვიხილოთ მაგალითი დღევანდელიდან: როგორც ვიცით, სამხრეთ ჩინეთის ზღვაში აშშ-სა და ჩინეთს დღემდე დაპირისპირება აქვთ, რადგან შეერთებულ შტატებისა და ევროპის ქვეყნების მტკიცებით ჩინეთი უკანონოდ ითვისებს ნეიტრალური ზღვების ტერიტორიებს და სამხედროებით აღჭურვილი კუნძულების გაშენებას აგრძელებს. ჩინეთი კი ამტკიცებს, რომ წყლები, სადაც ის კუნძულებს აშენებს ისტორიულად მას ეკუთვნოდა. რეალურად, სამხრეთ ჩინეთის ზღვის მდებარეობას სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს და მისი მითვისების შემთხვევაში ჩინეთი გააკონტროლებს ოკეანეებში საზღვაო ვაჭრობას. (Joshi, 2016) მიუხედავად ზემოთ ხსენებულისა, ჩინეთსა და შტატებს შორის არ არის სამხედრო დაპირისპირება და არც პოლიტიკური დაპირისპირება ახდენს გავლენას ეკონომიკურ ურთიერთობებზე, რადგან როგორც ვნახეთ 2017 წლის მონაცემებით სავაჭრო ურთიერთობებმა ისტორიულად მაღალი მაჩვენებელი დააფიქსირა. რაც შეეხება ქვეყნებს შორის ურთიერთობის მრავალ არხს, იგი ნამდვილად არსებობს და ამას ყველაზე კარგად ამტკიცებს ორმხრივი ბიზნეს, გაცვლითი საგანმანათლებლო თუ კულტურული კავშირები.

აშშ - ჩინეთის კომპლექსური ურთიერთობის ჭრილით, მოცემულობის ცალსახა დამადასტურებელია, ის განცხადებები, რომელსაც პრეზიდენტ ბარაკ ობამა, ვიცე-პრეზიდენტი ბაიდენი და სახელმწიფო მდივანი კლინტონი აკეთებდნენ. მათივე მიხედვით, შეერთებული შტატები მიესალმება ძლიერ აყვავებულ და სტაბილურ ჩინეთს და რომ ერთი ქვეყნის დანაკარგი მეორე ქვეყნის მოგებას არ ნიშნავს. ორ ქვეყანას შორის ისეთი თანამშრომლობა უნდა დამყარდეს, რომლის დროსაც ერთმანეთის მიმართ სტრატეგიული და გრძელვადიანი ნდობის გაღვივება მოხდება და ამით ამერიკის შეერთებული შტატები და ჩინეთი ურთიერთობის ახალ მოდელს ჩამოაყალიბენ, მზარდი ძალაუფლებისა და უკვე არსებული ძალაუფლების პირობებში. (Hanzhao, 2012)

მოცემულ კვლევაში გამოყენებული თეორიის მნიშვნელობაზე მიუთითებს აშშ - ჩინეთს შორის არსებული მყარი და მზარდი ეკონომიკური კავშირები. მას შემდეგ რაც 1979 წელს ორ ქვეყანას შორის დაიწყო დიპლომატიური ურთიერთობები და მოეწერა ხელი სავაჭრო ხელშეკრულებებს, ვაჭრობა ძირითადად მზარდია და არ განიცდის კლებას. (თუ არ ჩავთვლით 2008-2009 წლის მოვლენებს, როდესაც ვაჭრობის კლება განაპირობა მსოფლიო ეკონომიკურმა კრიზისმა და არა ამერიკა-ჩინეთის პოლიტიკურმა დამაბულობამ) ჩინეთსა და ამერიკას შორის სავაჭრო ურთიერთობები ორივე ქვეყნისთვის მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს, ამიტომაც სხადასხვა ქვეყნის პრეზიდენტების განცხადებები, პოლიტიკური დამაბულობა თუ ქვეყნის განსხვავებული პარტიები ვერ ახდენენ გავლენას სავაჭრო ურთიერთობებზე. ამ შემთხვევაში ორივე მხარე ცდილობს, რომ ეკონომიკური კავშირები პოლიტიკური პრობლემებისგან განაცალკევოს. გამოთქმულ მოსაზრებას, ასევე ადასტურებს ორივე ქვეყნის წარმომადგენლების განცხადებები მაგალითისთვის:

„შეერთებული შტატები მხოლოდ მიესალმება ჩინეთის მზარდ როლს საერთაშორისო ასპარეზზე. ჩინეთის მშვიდობიანი განვითარება მომგებიანია, როგორც ამერიკისთვის, ასევე, დანარჩენი მსოფლიოსთვის. როგორც მსოფლიოს ორ უმსხვილესი ეკონომიკის მქონდე ქვეყნებს ჩვენ გვაქვს განსაკუთრებული ვალდებულება, გამოვწახოთ

კოოპერატიული ზომები, რომელთაც შეეძლებათ გაზარდნოთ გლობალური ზრდა.”–
ბარაკ ობამა, შეერთებული შტატების ყოფილი პრეზიდენტი. (Obama, 2016)

ჩინეთსა და ამერიკის პოლიტიკურ ურთიერთობაში წლების განმავლობაში ბევრი გაუგებრობა და დაპირისპირება ყოფილა, (ტაივანის საკითხი, სამხრეთ ჩინეთის ზღვის შემთხვევა, ამას დამატებული პერიოდულად ორივე ქვეყნის პრეზიდენტების მხრიდან ხისტი განცხადებები ერთმანეთის მიმართ) თუმცა არსებული ვითარებიდან გამომდინარე ჩნდება კითხვა თუ რამ განაპირობა ეკონომიკური ურთიერთობების არ გაწყვეტის მიზეზი? მოცემული თეორიიდან და აშშ-ჩინეთის ეკონომიკური ურთიერთობების განხილვსგან გამომდინარე შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ამერიკასა და ჩინეთს შორის ურთიერთდამოკიდებულების შედეგად ჩამოყალიბდა ისეთი კავშირები, რომელთა გაწყვეტაც ნეგატიურად იმქომელებდა ორივე სახელმწიფოს ფინანსურ-ეკონომიკურ სფეროზე, ამიტომაც დაპირისპირება ორ ქვეყანას შორის დემოკრატებისა თუ რესპუბლიკელების მმართველობის პერიოდში და მათ მიერ ჩინეთისადმი განხვავებული დამოკიდებულება არ ახდენს გავლენას ეკონომიკურ ურთიერთობებზე.

დასკვნა

წინამდებარე ნაშრომში განხილული იყო შეერთებული შტატებისა და ჩინეთის ურთიერთობები. კვლევის მიზანს წარმოადგენდა შეესწავლა ორ ქვეყანას შორის ისტორიული, ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობები. წინამდებარე საკითხები განხილულ იქნა რათა დაედგინა თუ რატომ ვერ მოახდინა გავლენა აშშ-ს საგარეო პოლიტიკურმა კურსმა და მისი მმართველი პარტიების ცვალებადმა დამოკიდებულებამ, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის მიმართ, მათ შორის ვაჭრობასა და ეკონომიკურ ურთიერთობებზე გავლენა. ამ მიზნით ნაშრომში განხილულ იქნა ამერიკის ორი მთავარი პოლიტიკური პარტია: დემოკრატები და რესპუბლიკელები, მათი დამოკიდებულება საგარეო პოლიტიკის, ვაჭრობისა და კონკრეტულად ჩინეთის მიმართ. კვლევაში მოსაზრების გასამყარებლად მოყვანილ იქნა ორი პრეზიდენტის ერთი მხრივ რესპუბლიკელი ჯორჯ ბუშისა და მეორეს მხრივ დემოკრატი ბარაკ ობამას მაგალითები.

როგორც უკვე კვლევის დასაწყისში აღვნიშნე, 21-ე საუკუნეში ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ჩინეთ-ამერიკის ურთიერთობები, ერთი მხრივ ამერიკა, რომელიც ჰეგემონი სახელმწიფოა და მეორეს მხრივ განვითარებადი და სწრაფად მზარდი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა. ისტორიული ურთიერთობები ორ სახელმწიფოს შორის შესწავლილ იქნა პირველ თავში და დადასტურდა მათი საკმაოდ კომპლექსური და ფართომასშტაბიანი დამოკიდებულება. ჩინეთის ყოველწლიურად მზარდი ეკონომიკა, მისი როლისა და მნიშვნელობის ზრდა ეკონომიკურ, პოლიტიკურ თუ სავაჭრო ურთიერთობებში მთელი მსოფლიოს ინტერესს იწვევს. გამომდინარე აქედან დღესდღეობით ჩინეთის საკითხი აქტიურად დგას საერთაშორისო დღის წესრიგში და კვლევაც მიეძღვნა მათი კომპლექსური ურთიერთობების შესწავლას.

მოცემული თემა შემოსაზღვრული იქნა დროის მონაკვეთში, კონკრეტულად კი 1978 წლიდან 2017 წლამდე. მართალია ისტორიული ურთიერთობების თავში განხილულია დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების რთული გზა, სანამ ეკონომიკური ურთიერთობები ჩამოყალიბდებოდა, თუმცა ეკონომიკური ურთიერთობების

განხილვისას იმ პერიდოთ შემოვისაზღვრეთ როდესაც უკვე დადებული იყო სამი მნიშვნელოვანი კომუნიკე დროის მონაკვეთი კი ჩაიკეტა 2017 წელს, ბარაკ ობამას პრეზიდენტობის ადმინისტრაციის დასასრულს. გამომდინარე აქედან, ნაშრომში არ იყო განხილული მიმდინარე მოვლენები და სავაჭრო ურთიერთობები.

აშშ-ჩინეთის ურთიერთობები მოიცავს ძალზე ბევრ გაურკვეველობასა და საკითხთა დიდ სიმრავლეს. დებატები ამ საკითხის მიმართ მოიცავს, როგორც საერთო ასევე, ურთიერთგამომრიცხავ ინტერესთა ნაზავს. გარკვეულწილად ეს დამოკიდებულია ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ურთიერთობების მნიშვნელობასა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის სწრაფად განვითარებაზე. ჩინეთი კანადის შემდეგ, ამერიკისთვის ყველაზე მსხვილ სავაჭრო პარტნიორებს შორის მეორე, ხოლო მსხვილ საექსპორტო ბაზრებს შორის მესამე პოზიციას იკავებს. 2014 წელს ამერიკის პირდაპირმა ინვესტიციებმა ჩინეთის ეკონომიკაში 61.5 მილიარდი დოლარი შეადგინა. აგრეთვე, 2016 წლის დეკემბრისთვის მონაცემებით, ჩინეთი, შეერთებული შტატების ფედერალური ხაზინის ფასიანი ქაღალდების, ყველაზე მსხვილი უცხოელი მფლობელია. ამ მიმართულებით, ჩინეთის ქონება შეადგენს 1.4 ტრილიონ აშშ დოლარს, და უსწრებს იაპონიას, როგორც მსხვილ უცხოელ პარტნიორს. (Trade in goods with China, 2017)

ჩინეთი და ამერიკა მსოფლიოში ორი უდიდესი ეკონომიკური ძალაა, რომელთა ურთიერთობაზე არა მხოლოდ მათი კეთილდღეობაა დამოკიდებული, არამედ ეს საკითხი, გლობალური ვაჭრობისთვისაც ფრიად მნიშვნელოვანია. ორივე ქვეყანა აცნობიერებს მნიშვნელობას მათი სავაჭრო ურთიერთობების. ამის დასადასტურებლად ნაშრომის მეორე თავში განხილულია ჩინეთის საინვესტიციო მონიტორინგის „როდიუმ გრუპის“ მონაცემები, რომელიც კიდევ ერთხელ ადასტურებს მჭიდრო ეკონომიკურ კავშირებს აშშსა და ჩინეთს შორის.

ურთიერთდამოკიდებულებას ორ ქვეყანას შორის ადასტურებს ის ფაქტიც, რომ უახლესი აშშ-ჩინეთის სავაჭრო შეთანხმება გაფორმდა 2017 წელს, რაც მნიშვნელოვან გარიგებასთან ერთად, ეკონომიკურ და დიპლომატიურ წარმატებას წარმოადგენს ჩინეთისთვის. შეთანხმების თანახმად, ჩინეთი გააუქმებს მის აკრძალვას აშშ-სგან

იმპორტირებულ ძროხის ხორცზე და ასევე, მიიღებს ბუნებრივი გაზის ამერიკულ გადაზიდვებს. სანაცვლოდ, კი ჩინური მზა ქათამი იქნება დაშვებული ამერიკულ ბაზარზე და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ჩინურ ბანკებს შეეძლებათ აშშ-ს ბაზარზე შემოსვლა და მოღვაწეობა. ეს ნიშნავს იმას, რომ ჩინური ბანკები მსოფლიოში უმსხვილესია და მათ პირველად მიეცემათ შანსი აშშ-ს საბანკო ბაზარზე თავის დამკვიდრების. (US and China sign Trade agreement, 2017) გამომდინარე აქედან ნათელი ხდება, რომ ამერიკასა და ჩინეთს შორის მჭიდრო ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულებაა. ეს სავაჭრო კავშირი იმდენად ძლიერია, რომ ორივე ქვეყანას სჭრიდება ერთმანეთი ეკონომიკური მოგების თვალსაზრისით.

კვლევის „ფაზლს“ წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ განხვავებული პოლიტიკური პარტიებისა და საგარეო პოლიტიკის ცვალებადობის მიუხედავად აშშ და ჩინეთს შორის მზარდი ეკონომიკური კავშირი იყო. წინა თავში ხსენებული ფაქტებისგან გამომდინარე კარგად ჩანს განხვავება თავად ამერიკული პოლიტიკური პარტიების (დემოკრატებისა და რესპუბლიკელების) დამოკიდებულების საგარეო პოლიტიკურ კურსთან დაკავშირებით და ასევე კონკრეტული ხედვები ჩინეთთან სავაჭრო ურთიერთობების კუთხით. როგორც უკვე აღვნიშნე სწორედ აქ მდგომარეობს თემის მთავარი კვანძი. მიუხედავად იმისა, რომ დემოკრატები და რესპუბლიკელები განსხვავებულად უყურებენ საგარეო და სავაჭრო ურთიერთობებს, ასევე, ჩინეთისადმი ამერიკის პოლიტიკას, ეს დამოკიდებულება არ აისახება ეკონომიკურ ურთიერთობაზე და ვაჭრობა ორ ქვეყანას შორის ყოველწლიურად იმატებს.

ნაშრომში დადასტურებული იქნება კვლევის ჰიპოთეზა, რომლის მიხედვითაც პოლიტიკური პარტიების განსხვავებული საგარეო კურსი, ხისტი დამოკიდებულება ჩინეთის პოლიტიკის მიმართ და საგარეო ვაჭრობასთან მიმართებაში განსხვავებული შეხედულებები არ ახდენენ გავლენას ეკონომიკურ ურთიერთობებზე, რადგან ისინი ერთამენთან სავაჭრო კავშირებით მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი. მოცემული მოვლენა კი შემდგომში ახსნილი იქნა კომპლექსური ურთიერთდამოკიდებულების თეორიიდან.

მოცემული თეორიის თანახმად, სახელმწიფოთა ურთიერთობები მრავალმხრივია და ისინი სხვადასხვა პრობლემებთან არის დაკავშირებული და მუდმივი იერარქიულობა რომელიმე კონკრეტული საკითხისადმი არ შეიმჩნევა. რობერტ კოჰენისა და ნიას აზრით სამხედრო უსაფრთხოება არ არის სულ მუდამ ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა. ამიტომაც დღევანდელ სამყაროში ეროვნული ინტერესებისა და ეროვნული უსაფრთხოების ცნებები თავიანთ ტრადიციულ მნიშვნელობას ჰკარგავენ ან ახალ შინაარსს იძენენ. გამომდინარე აქედან, პირველ ადგილზე ხშირად განიხილება ქვეყნის ეკონომიკური, ეკოლოგიური თუ კეთილდღეობის პრობლემები, რომელთა გადალახვა სამხედრო ძალის გამოყენებით უბრალოდ შეუძლებელია. (Nya, 1989)

ნაშრომში განხილული აშშ-ჩინეთს შორის ეკონომიკური ურთიერთობებისგან გამომდინარე, დავინახეთ, რომ სავაჭრო კავშირები უფრო მაღლა დგას ვიდრე სოლარული პანელების დაპირისპირება, ან თუნდაც გლობალურ საფინანსო კრიზისი, რადგან მზარდი ვაჭრობა და სარგებელი ორმხრივი უფრთიერთობისგან ბევრად უფრო მაღალია, ვიდრე სამხედრო დაპირისპირება ან სავაჭრო ურთიერთობის გაფუჭება. როგორც რობერტ გილპინმა აღნიშნა, ორმხრივი ურთიერთობები და საერთო ინტერესები არბილებენ ქვეყნების ეგოცენტრულ ქცევებს, გამომდინარე აქედან რაც უფრო ძლიერი და ფართომასშტაბიანია ეკონომიკური კავშირები მით უფრო ძნელია პოლიტიკური უთანხმოების გამო მათი გაწყვეტა. (Gipin, 2001)

მოცემულ კვლევაში გამოყენებული თეორიის მნიშვნელობაზე მიუთითებს აშშ - ჩინეთს შორის არსებული მყარი და მზარდი ეკონომიკური კავშირები. მას შემდეგ რაც 1979 წელს ორ ქვეყანას შორის დაიწყო დიპლომატიური ურთიერთობები და მოეწერა ხელი სავაჭრო ხელშეკრულებებს, ვაჭრობა ძირითადად მზარდია და არ განიცდის კლებას. (თუ არ ჩავთვლით 2008-2009 წლის მოვლენებს, როდესაც ვაჭრობის კლება განაპირობა მსოფლიო ეკონომიკურმა კრიზისმა და არა ამერიკა-ჩინეთის პოლიტიკურმა დაძაბულობამ) ჩინეთსა და ამერიკას შორის სავაჭრო ურთიერთობები ორივე ქვეყნისთვის მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს, ამიტომაც სხვადასხვა ქვეყნის პრეზიდენტების განცხადებები, პოლიტიკური დაძაბულობა თუ ქვეყნის განსხვავებული პარტიები ვერ ახდენენ გავლენას სავაჭრო ურთიერთობებზე. ამ

შემთხვევაში ორივე მხარე ცდილობს, რომ ეკონომიკური კავშირები პოლიტიკური პრობლემებისგან განაცალკევოს.

დასკვნის სახით კიდევ ერთხელ აღვნიშნავ, რომ წინამდებარე ნაშრომში განხილული აშშ-ჩინეთის ურთიერთობები და წარმოდგენილი ჰიპოთეზა, რომლის მიხედვითაც აშშ-ს საგარეო პოლიტიკური პარტიების როტაცია ვერ ახდენს გავლენას ამ ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობებზე გამართლდა, გამომდინარე იქედან, რომ მათ შორის წლების განმავლობაში მაშტაბური და მზარდი ეკონომიკური კავშირები ჩამოყალიბდა. განხილული ცვლადებისა და ქეისების მაგალითზე დავინახეთ, რომ პოლიტიკურ პარტიებსა თუ ამერიკის სხვადასხვა პრეზიდენტებს განსხვავებული დამოკიდებულება ჰქონდათ ჩინეთის მიმართ, თუმცა მათ მიერ გაკეთებული მკვეთრი განცხადებებისა თუ საგარეო პოლიტიკისა და ვაჭრობის მიმართ სხვადასხვა დამოკიდებულების მიუხედავად ეკონომიკა ორივე ქვეყანაში მზარდია. გამომდინარე აქედან ვასკვნით, რომ ჩინეთსა და ამერიკას შორის სავაჭრო ურთიერთობები ორივე ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან პრიორიტეს წარმოადგენს, ამიტომაც სხვადასხვა პრეზიდენტების განცხადებები, პოლიტიკური დაძაბულობა თუ ქვეყნის განსხვავებული პარტიები ვერ ახდენენ გავლენას ამერიკასა და ჩინეთს შორის სავაჭრო ურთიერთობებზე. მოცემული ფაქტებიდან და თეორიიდან გამომდინარე კი შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ამერიკასა და ჩინეთს შორის ურთიერთდამოკიდებულების შედეგად ჩამოყალიბდა ისეთი კავშირები, რომელთა გაწყვეტაც ნეგატიურ შედეგს გამოიწვევს ორივე სახელმწიფოს სავაჭრო-ეკონომიკურ სფეროზე და სწორედ ამიტომ პოლიტიკური ურთიერთობების დაძაბვამ თუ განსხვავებულმა პარტიებმა, ვერ შეაფერხეს ორ ქვეყანას შორის მზარდი ეკონომიკური ურთიერთობები.

ბიბლიოგრაფია:

(n.d.).

REPUBLICANVIEWS.ORG. (2017, July 3). *Republican Views On Foreign Policy*. Retrieved from
Republicanviews.org: <https://www.republicanviews.org/republican-views-on-foreign-policy/>

REPUBLICANVIEWS.ORG. (2017, July 3). *Republican Views On Trade*. Retrieved from Republicansviews.org:
<https://www.republicanviews.org/republican-views-on-trade/>

Amadeo, K. (2018, July 10). *U.S Trade Deficit with China and Why it's so High*. Retrieved from
www.thebalance.com: <https://www.thebalance.com/u-s-china-trade-deficit-causes-effects-and-solutions-3306277>

Blackwell, J. (n.d.). *"The China Lobby": Influences on U.S-China Foreign Policy in the Post war Period, 1949-1954*. Retrieved from www.digitalcomons.calpoly.edu:
<http://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1026&context=forum>

China investment Monitor: Capturing Chinese Foreign Investment Data in Real time. (2017). Retrieved from
www.rhg.com: <https://rhg.com/impact/china-investment-monitor/>

Democratic Party. (n.d.). Retrieved from Ontheissues.org:
http://www.ontheissues.org/Democratic_Party.htm

Devoss, D. (2002, April). *Ping-Pong Diplomacy*. Retrieved from www.smithsonian.com:
<https://www.smithsonianmag.com/history/ping-pong-diplomacy-60307544/>

Foreign Trade Balance. (2018). Retrieved from www.census.gov: <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html#2016>

Giplin, R. (2001). *Global Political Economy: Understanding the International Economic Order*. Princenton:
Princenton University Press.

Gregg, G. L. (2014). *GEORGE W. BUSH: FOREIGN AFFAIRS*. Retrieved from Miller Center web site:
<https://millercenter.org/president/gwbush/foreign-affairs>

Guo, S. G. (2010). *Thirty years of Chin- U.S. relations: Analytical Approaches and Contemporary Issues*.
Lanham, Maryland: Lexigton Books.

- Hanzhao, C. T. (2012, August 20). *China-US Relations in China's Overall Diplomacy in the New Era*. Retrieved from Ministry of Foreign Affairs of The People's Republic of China:
http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zzjg_663340/bmdyys_664814/xwlb_664816/t953682.shtml
- Hu Jintao Holds Talks with Obama and Raises Five Proposals to Develop China-US Relations*. (2011, January 20). Retrieved from Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China:
http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/hjtzxdmgfw_665768/t788648.shtml
- Jentleson, B. W. (2014). *American Foreign Policy: The dynamics of Choices in 21st Century (fifth edition)*. New York: W.W Norton & Company, Inc.
- Jentleson, B. W. (2014). *American Foreign Policy: The dynamics of Choices in the 21st Century (fifth edition)*. New York: W.W Norton & Company, Inc.
- Joint Statement Following Discussions with Leaders of the People's Republic of China*. (1972, February 27). Retrieved from www.history.state.gov: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v17/d203>
- Joshi, M. (2016, August 8). *The South China Sea Disputes: Territorial Claims, Geopolitics, and International Law*. Retrieved from Observer Research Foundation web site :
<https://www.orfonline.org/research/the-south-china-sea-disputes-territorial-claims-geopolitics-and-international-law/>
- Koen, R. Y. (1974). *The China Lobby in American Politics*. New York: Harper and Row Publishers.
- Lardy, N. R. (2001, April 15). *U.S.-China Economic Relations: Implications for U.S. Policy*. Retrieved from [brookings.com](http://www.brookings.com): <https://www.brookings.edu/testimonies/u-s-china-economic-relations-implications-for-u-s-policy/>
- Markey, D. (2018, May 10). *Major Difference of Opinions Between Democrats & Republicans*. Retrieved from classroom.synonym.com: <https://classroom.synonym.com/major-difference-opinions-between-democrats-republicans-7724.html>
- Monthly U.S International Trade in Goods and Services*. (2018). Retrieved from www.census.gov:
https://www.census.gov/foreign-trade/Press-Release/current_press_release/ft900.pdf
- Nadeau, P. (2012, September 16). *What is the Democrats' Foreign Policy?* Retrieved from diplomaticourier.com: <https://www.diplomaticourier.com/what-is-the-democrats-foreign-policy/>

- Nathan, A. J. (2009). *U.S-China Relations since 1949*. Retrieved from afe.easia.columbia.edu:
http://afe.easia.columbia.edu/special/china_1950_us_china.htm
- Nya, R. O. (1989). *Power and Interdependence, Second Edition*. Glenview: Scott Foresman and Company.
- Obama, B. (2016, March 31). Remarks by President Obama and President Xi of the People's Republic of China Before Bilateral Meeting. Washington, D.C, USA. Retrieved from
<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/03/31/remarks-president-obama-and-president-xi-peoples-republic-china>
- Ripsman, N. M. (2006). *False Dichotomies: Why Economics is High Politics*. Montreal, Canada. Retrieved from <https://www.files.ethz.ch/isn/22143/Ripsman.pdf>
- Sciolino, E. (2002, February 28). Records Dispute Kissinger on His '71 visit to China. New York. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2002/02/28/world/records-dispute-kissinger-on-his-71-visit-to-china.html>
- Shikun, M. (2015, November 15). *why President Carter is popular in China*. Retrieved from www.chinausfocus.com: <https://www.chinausfocus.com/culture-history/why-president-carter-is-popular-in-china>
- Suokas, J. (2009, November 6). *The Birth of Red China*. Retrieved from www.gbtimes.com:
<https://gbtimes.com/birth-red-china>
- Telegram from Senator Joseph Mccarthy to President Harry S. Truman*. (n.d.). Retrieved from www.archives.gov: <https://www.archives.gov/education/lessons/mccarthy-telegram>
- The Chinese Revolution of 1949*. (n.d.). Retrieved from www.history.state.gov:
<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/chinese-rev>
- Total value of U.S. trade in goods (export and import) with China from 2006 to 2017 (in billion U.S. dollars)*. (2017). Retrieved from [statista.com](http://www.statista.com): <https://www.statista.com/statistics/277679/total-value-of-us-trade-in-goods-with-china-since-2006/>
- Trade in goods with China*. (2017). Retrieved from [census.gov](http://www.census.gov): <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>
- Tse, E. (2018, June 11). *Ignore the rhetoric, Usa-China Trade Benefits both Countries, and Buisnesses have more to lose than gain from conflict*. Retrieved from www.scmp.com:
<https://www.scmp.com/comment/insight-opinion/united-states/article/2149941/ignore-rhetoric-us-china-trade-benefits-both>

U.S relations with China. (2018). Retrieved from cfr.org: <https://www.cfr.org/timeline/us-relations-china>

Understanding the US-China Trade Relationship. (2017, January). Retrieved from www.uschina.org:
<https://www.uschina.org/sites/default/files/Oxford%20Economics%20US%20Jobs%20and%20China%20Trade%20Report.pdf>

US and China sign Trade agreement. (2017, May 12). Retrieved from www.BBC.com:
<https://www.bbc.com/news/business-39894119>

USA China Relations - Usa China Bilateral Trade Statistics. (2017, September 28). Retrieved from www.exportgenius.in: <https://www.exportgenius.in/blog/usa-china-trade-relations-usa-china-bilateral-trade-statistics-111.php>

Volume of U.S. imports of trade goods from China from 1985 to 2017 (in billion U.S. dollars). (2017). Retrieved from www.statista.com: <https://www.statista.com/statistics/187675/volume-of-us-imports-of-trade-goods-from-china-since-1985/>

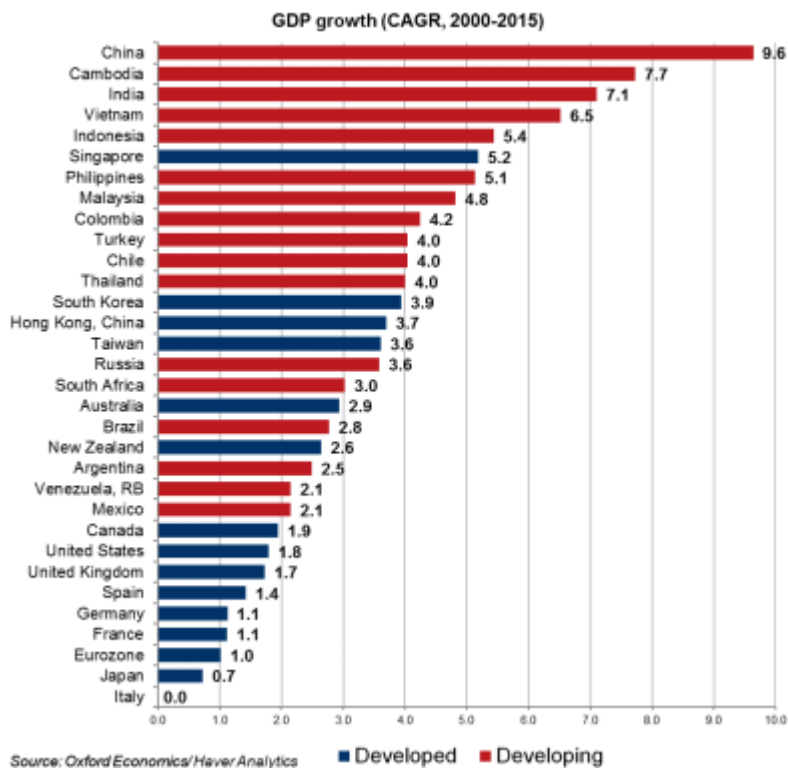
აკობია, ე. (2006). *საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია*. თბილისი: სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი.

ზურაბიშვილი, თ. (2006). *თვისებრივი მეთოდები სოციალურ კვლევაში*. თბილისი: სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი.

რონდელი, ა. (2006). *საერთაშორისო ურთიერთობები*. თბილისი: გამომცემლობა "ნეკერი".

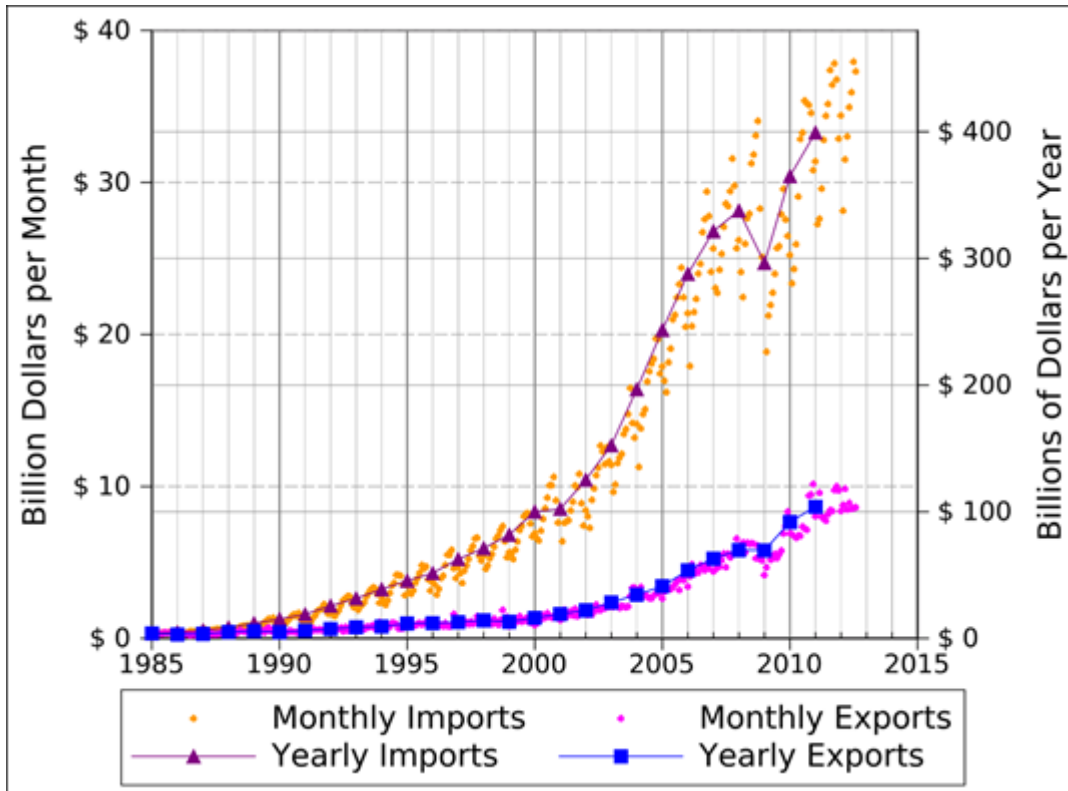
დანართი N1

განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებს შორის მშპ-ს მზარდი მაჩვენებელი.

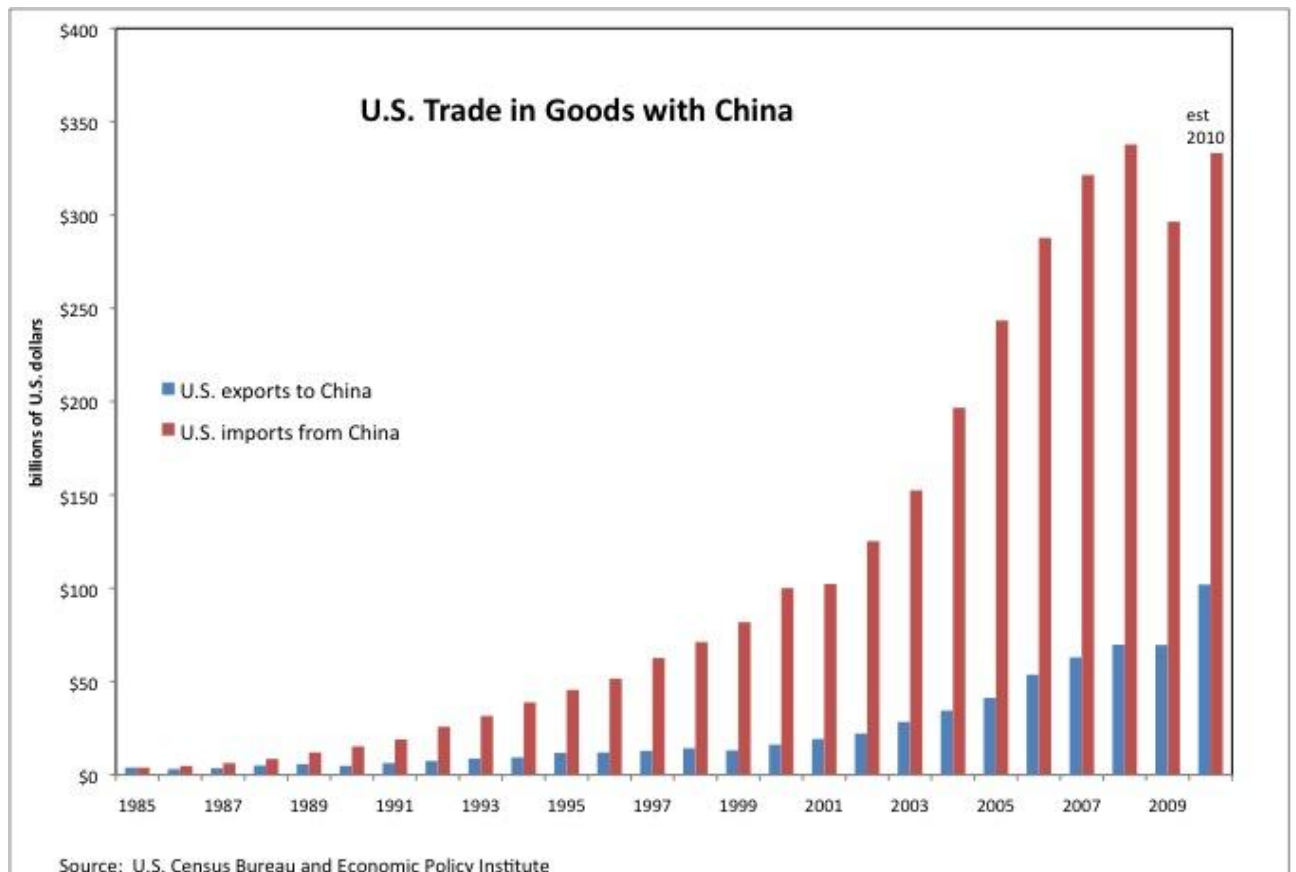
დანართი N2

აშშ-სა და ჩინეთს შორის იმპორტისა და ექსპორტის მზარდი ეკონომიკური მაჩვენებელი 1985-2015 წლები.

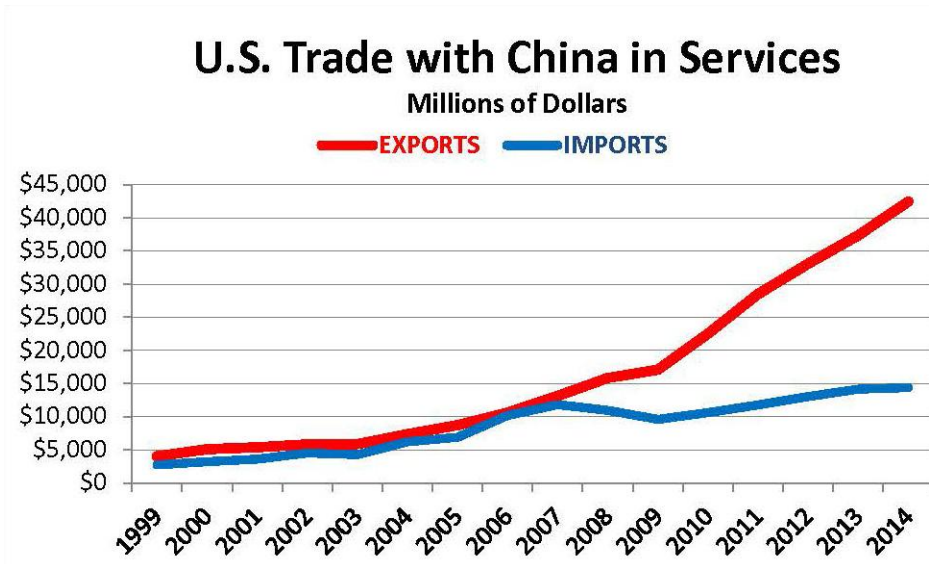

დანართი N3

აშშ-ჩინეთის ექსპორტისა და იმპორტის სტატისტიკური მონაცემები 1985-2009 წლებში

დანართი N4

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Neli Shvangiradze

USA-China Relations: Case of Complex interdependence, Based on The
Example of The Ruling Party

Diplomacy and International Politics

Submitted to obtain a Master Degree in Diplomacy and International Politics

The head of Thesis:

Doctor of International Relations,

Associate Professor – Tornike Turmanidze

Tbilisi

2018